

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

Role symbolické online komunikace adolescentů v praxi
sociálního pedagoga

Bakalářská práce

Autor: Kamila Blažková

Studijní program: P20K0133 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci
v etopedických zařízeních

Vedoucí práce: PhDr. Josef Kasal, MBA, Ph.D.

Oponent práce: Mgr. et Mgr. Petra Ambrožová, Ph.D.

Hradec Králové 2023

Zadání bakalářské práce

Autor:	Kamila Blažková
Studium:	P20K0111
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních
Název bakalářské práce:	Role symbolické online komunikace adolescentů v praxi sociálního pedagoga
Název bakalářské práce AJ:	The Role of Symbolic Online Communication in the Practice of a Social Pedagogue

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá způsobem komunikace současných adolescentů, kdy se přímý sociální kontakt jednotlivce a skupiny přesouvá do prostředí ICT. Součástí každé mezilidské komunikace jsou emoce. V anonymním prostředí ICT jsou vyjadřovány formou piktogramů v podobě emoji. Životní styl současných adolescentů je s touto formou komunikace silně propojen. Pro práci sociálního pedagoga či preventisty je nezbytné, aby dokázal prostřednictvím ICT aktivně a účelně komunikovat, provádět preventivní práci. První část bakalářské práce je zaměřena na hledání souvislostí naší mezilidské komunikace a její emoční složky, sociální antropologii a nauky znakových systémů, sémiotiky. V empirické části se nachází kvalitativní přístup formou rozhovorů s informanty ve věkové kategorii adolescentů (17–18 let). Cílem šetření je zjistit, zda jsou emoce vyjádřené formou emoji v prostředí ICT pro svoje uživatele jasně definované a tím i srozumitelné sociálnímu prostředí.

ADLER, Alfred. *Člověk je jaký je*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1385-7.

GEERTZ, Clifford. *Interpretace kultur*. Praha: SLON, 2000. ISBN 80-85850-89-3.

KOUKOLÍK, František. *Mozek a jeho duše*. 4. dopl. vydání. Praha: Galén, 2014. ISBN 978-80-7492-069.

PLOMIN, Robert. *Kód života*. Praha: Jan Melvil Publishing. 2020. ISBN 978-80-7555-092-7.

SPITZER, Manfred. *Kybernemoc*. Praha: Host, 2014. ISBN 978-80-7491-792-9.

Zadávací pracoviště:	Ústav sociálních studií, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Josef Kasal, MBA, Ph.D.
Oponent:	Mgr. et Mgr. Petra Ambrožová, Ph.D., MBA
Datum zadání závěrečné práce:	1.2.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Role symbolické online komunikace adolescentů v praxi sociálního pedagoga* pod vedením pod vedením PhDr. Kasala MBA, Ph.D., vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 09.04 .2023

Kamila Blažková

Poděkování

Upřímné poděkování patří mému vedoucímu bakalářské práce PhDr., Kasalovi MBA, Ph.D. za jeho vstřícný přístup a podporu při psaní bakalářské práce. Poděkování patří také PaedDr. Knytlovi, MCS a Mgr. Křivánkové, Ph.D., za jejich publikaci Typografie a odborné texty, která mi byla východiskem zpracování mé bakalářské práce po technické stránce.

Anotace

BLAŽKOVÁ, Kamila Role symbolické online komunikace v praxi sociálního pedagoga. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. počet stran 55
Bakalářská práce.

Impulsem pro volbu tématu bakalářské práce bylo shlédnutí dokumentu o manipulaci s lidskými emocemi, cíleném působení na uživatele sociálních sítí *“The social dilemma.”*, Bakalářská práce se zabývá otázkou emocí mezilidské komunikace face to face v kontextu přenosu do prostředí ICT a využití symbolů Emogi. Práce je koncipována do tří celků. První část bakalářské práce, s podtitulem *“Profese sociálního pedagoga a komunikační interakce v prostředí ICT,”* v teoretické rovině hledá odpovědi na otázky vztahu kultury a jazykových dovedností v mezilidské interakci. Podnětem pro empirické šetření s kvalitativní strategií je kniha E. Danesiho, *The Semiotics of Emojis: The rise of visual language in the age of the internet*. Cílovou skupinou šetření je pět respondentů vývojové skupiny adolescentů, v rozmezí 18 až 20 let. Pro sběr dat byla zvolena výzkumná tradice symbolického interakcionismu, metoda polostrukturovaného rozhovoru s využitím sociální sítě messenger. Pro zpracování získaných informací a dat byla použita zakotvená teorie a otevřené kódování. Na závěr práce jsou představeny výsledky šetření, identifikovány vztahové vazby uživatelů a symbolů Emogi v prostředí sociálních sítí. Vyústěním šetření je nastínění možného uplatnění těchto symbolů v praxi sociálního pedagoga.

Klíčová slova: adolescent, emoce, informační a komunikační technologie, kultura, mezilidská interakce, socializace, sociální pedagog, symbol emogi

The Annotation

BLAŽKOVÁ, Kamila, *The Role of Symbolic Online Communication in the Practice of a Social Pedagogue*. Hradec Králové: Faculty of Education, University Hradec Králové, počet stran 55 Bachelor's Thesis.

The impulse for the choice of the topic of the bachelor thesis was watching a documentary about the manipulation of human emotions, the targeted influence on social network users "The social dilemma.", The bachelor thesis deals with the issue of emotions of interpersonal face to face communication in the context of transfer to the ICT environment and the use of Emogi symbols. The thesis is conceived in three units. The first part of the Bachelor's thesis, subtitled "The Profession of Social Educator and Communicative Interaction in ICT Environment," seeks answers to the questions of the relationship between culture and language skills in interpersonal interaction at the theoretical level. The impetus for the empirical investigation with a qualitative strategy is E. Danesi's book, *The Semiotics of Emoji: The Rise of Visual Language in the Age of the Internet*. The target group of the investigation is five respondents of the adolescent development group, ranging from 18 to 20 years old. The research tradition of symbolic interactionism, a semi-structured interview method using the social messenger network, was chosen for data collection. Grounded theory and open coding were used to process the collected information and data. At the end of the paper, the results of the investigation are presented, identifying the relational links between users and Emogi symbols in the social networking environment. The outcome of the investigation is an outline of the possible application of these symbols in the practice of the social educator.

Keywords: *adolescent, emotions, information and communication technologies, culture, interpersonal interaction, socialization, social pedagogue, emoji symbol*

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád při nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

V Hradci Králové dne 21.04 .2023

Kamila Blažková

Obsah

2

Anotace	5
The Annotation	6
Úvod	10
1. PLÁN VÝZKUMU	12
1.1 Stanovení cílů výzkumu	12
1.2 Vytvoření konceptuálního rámce	13
2 Sociální pedagog a komunikační interakce v prostředí ICT	14
2.1 Sociální pedagog v ČR na počátku druhé dekády 21. stol.	14
2.2 Teoretické vymezení sociální pedagogiky a její funkce	16
2.3 Informační a komunikační technologie, propast mezigenerační porozumění .	17
3 Kultura-Nika lidské společnosti	20
3.1 Jazyk, symbol mezilidské interakce	21
3.2 The social Dilemma a strategické cíle sociálních platforem	22
3.3 Etymologie a vymezení období adolescence	24
3.3.1 Znaky adolescence	25
3.3.2 Pět základních psychických potřeb dle Zdeňka Matějčka	25
3.3.3 Syndrom rizikového chování	26
4 Emoce, element lidského jedince	27
4.1.1 Emoce-predispoziční program lidské bytosti	27
4.1.2 Lingua Franca a sociální komunikace v prostředí ICT	28
4.1.3 Emogi ikonický jazyk v prostředí ICT	28
4.1.4 Milníky symbolů Emogi	29
4.1.5 Výzkumná šetření a symbol Emogi v praxi	30
4.1.6 Vybrané funkce symbolu Emogi	31
5 Definování výzkumných otázek.....	33

5.1	Rozhodnutí o metodách.....	33
5.2	Metody sběru dat a jejich organizace.....	34
5.2.1	Zajištění kvality výzkumu	35
5.2.2	Koncepty kvality výzkumu.....	35
5.3	Analýza a interpretace dat.....	36
5.3.1	Kódování, vybrané funkce symbolů Emogi	36
5.3.2	Definování kategorií	36
5.3.3	Modalita, fatické a emotivní funkce symbolu Emogi.....	40
5.4	Uplatnění symbolu Emogi při sociální komunikaci	41
5.5	Vztahy mezi kategoriemi	42
5.6	Formulování závěru výzkumné zprávy	43
	Závěr:	46
	Seznam použitých zdrojů	49
	Tištěné zdroje.....	49
	Online zdroje.....	50
	Seznam příloh	54

Úvod

Při studiu odborných pramenů vztahující se k profesi sociálního pedagoga a socializace, jsem si uvědomila, jak často jsou v odborné literatuře slova “prostředí a komunikace“ zmiňována. Obě tyto “sociální komodity“ jednoznačně patří k základním stavebním kamenům efektivní práce sociálního pedagoga. Na počátku druhé dekády 21. stol. se mezilidská interakce přenesla do specifického prostředí aplikací sociálních sítí. Pro možnou roli uplatnění profese sociálního pedagoga se otevřely nové výzvy v oblasti rozvoje komunikačních dovedností.

Ústředním tématem bakalářské práce se stalo vyjádření emoční roviny mezilidské interakce v prostředí ICT. Impulsem pro volbu tématu bakalářské práce, byl dokument o manipulaci s lidskými emocemi, cíleném působení a negativních dopadech na uživatele sociálních sítí “*The social dilemma.*“ Mezilidská komunikace face to face získala v prostředí ICT nový rozměr, a je otázkou, zda misky vah negativních dopadů nepřeváží dopady pozitivní. Jak se vyrovná naše globální společnost s vyjádřením nonverbální složky v podobě emocí, tedy našeho přirozeného způsobu komunikace, s prostředím informačních a komunikačních technologií?

Teoretická část práce je koncipována do kapitol zabývajících se rolí sociálního pedagoga na počátku druhé dekády 21. stol., vztahem kultury a jazykových dovedností ve společnosti, vymezením cílové skupiny pro empirické šetření, adolescentů, a dále emoční rovinou mezilidské interakce v kontextu jejího přenosu do kyberprostoru.

Práci sociálního pedagoga lze v širším pojetí chápat, jako zásadní kulturu společnosti, ve které proces socializace probíhá a způsob její sociální komunikace. V užším pojetí, je pro sociálního pedagoga důležitým prvkem jeho práce efektivní komunikace a porozumění. Pro současné dospívající se prostředí ICT prolíná s jejich každodenní běžnou realitou. Pokud chceme dospívající podpořit na jejich cestě hledání vlastní identity a začlenění se do společnosti, je nutné pedagogické pracovníky, psychology, sociální pedagogy a další profese spjaté se socializací jedince, podpořit v rozvoji komunikačních dovedností prostředí kyberprostoru. V opačném případě se mezigenerační porozumění může stát novodobým Babylónem 21. století.

Pro praktickou část bakalářské práce byla zvolena strategie kvalitativního šetření s tradicí symbolického interakcionismu, který spojuje lidské jednání se symboly, hledá analytické

prvky a identifikuje jejich vztahy. Sběr dat byl proveden metodou polostrukturovaného rozhoru. Osloveno bylo celkem pět respondentů ve věku 18 až 20 let. Intelektuální a praktický cíl představují uplatnění symbolu Emogi jako prostředku vyjádření emoční roviny v prostředí sociálních sítí. Personální cílem je využití poznatků tohoto kvalitativního šetření pro případnou budoucí diplomovou práci v navazujícím studiu sociální pedagogiky na UHK. Základním pramenem pro zpracování tématu emocí a symbolu Emogi, pro mne byla kniha Marcela Danesiho *“THE SEMIOTICS OF EMOGI, The rise of visual language in the age of the internet.”*

V závěru bakalářské práce jsou představeny výsledky empirického šetření a nastíněna možná role uplatnění symbolů Emogi v praxi sociálního pedagoga s využitím sociálních sítí.

1. PLÁN VÝZKUMU

Název práce: Role symbolické online komunikace adolescentů v praxi sociálního pedagoga

Téma práce: Definování emočního náboje symbolů Emogi v komunikaci současných adolescentů v praxi sociálního pedagoga v prostředí ICT.

1.1 Stanovení cílů výzkumu

Hlavním cílem bakalářské práce je u respondentů analyzovat a identifikovat jejich způsob vyjádření emoční roviny v prostředí sociálních sítí. Komunikační dovednost patří mezi klíčové kompetence profese sociálního pedagoga. Teoretickým cílem bakalářské práce je na základě heuristického zkoumání odborných pramenů najít a analyzovat vliv exponenciálního rozvoje informačních a komunikačních technologií na adolescenty a jejich emoční interakci v kyberprostoru.

Pro praktickou část výzkumu byla zvolena kvalitativní strategie. Rozhovory probíhaly v domácím prostředí respondentů. Z důvodu zachování autentičnosti vyjádření subjektivních názorů respondentů byl zvolen tradiční symbolický interakcionismus a metoda polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovor byl propojen o interakci se sociální aplikací messenger. Respondenti udělili informovaný souhlas s pořízením a nakládáním získaných dat. Rozhovory byly uloženy na nosič cd, který je pro případnou kontrolu dodržení etického kodexu, variability a validity dat k dispozici uložen v deskách bakalářské práce.

Intelektuální cíl

Intelektuální cíl reaguje na stále chybějící legislativní ukotvení profese sociálního pedagoga v podmínkách České republiky. Poukazuje na možnou inspiraci legislativního a obsahového ukotvení profese sociálního pedagoga u našich slovenských sousedů. Cílí na nutnost rozvoje nových klíčových kompetencí sociálního pedagoga v oblasti komunikačních dovedností v prostředí ICT.

Praktický cíl

Negativní dopady prostředí ICT na její uživatele jsou již známé a v zásadě alarmující. Praktický cíl je nastíněním možné role symbolů Emogi v praxi sociálního pedagoga v oblasti profylaktické funkce sociální pedagogiky.

Personální cíl

Personální cíle jsou dva. Prvním cílem je najít komunikační most mezigenerační propasti s využitím sociálních platforem. Při práci s adolescenty ve výchovném ústavu, se každodenně řeší v návaznosti na používání ICT jejich určitý diskomfort při komunikaci face to face. Klientům se jeví přirozenější interakce prostřednictvím sociálních sítí. Prostor ICT a uplatnění sociálního pedagoga je spojeno (i) s druhým personálním cílem. Kvalitativní výzkum bude pilotním šetřením případně diplomové práce kvantitativního výzkumu v navazujícím studiu sociální pedagogiky na UHK.

1.2 Vytvoření konceptuálního rámce

Formulace výzkumného problému:

Symbol emogi, prostředek vyjádření emoční složky mezilidské interakce při práci sociálního pedagoga

Definice klíčových konceptů:

- a) Sociálního pedagoga v ČR na počátku druhé dekády 21. stol.; Teoretické vymezení sociální pedagogiky a její funkce; Informační a komunikační technologie /dále jen ICT); ICT, propast mezigeneračního porozumění.
- b) Kultura-Nika lidské společnosti; Jazyk-symbol mezilidské interakce; The Social dilemma-strategické cíle sociálních platforem; Vývojové období adolescence; Syndrom rizikového chování.
- c) Emoce-element lidského chování; Lingua Franca ICT; Řeč ikon a symbolů; Emogi, symbol emocí v prostředí ICT; The Semiotics of Emoji: The rise of visual language in the age of the internet.

2 Sociální pedagog a komunikační interakce v prostředí ICT

V České republice není doposud profese sociálního pedagoga zákonně vymezena. Již v roce 1993 byl v periodiku *“Sociální pedagogika“* představen *“Manifest Sociální pedagogiky“*. Autoři Němec a Šíp zde upozorňují Baumanovskou metaforou *“svět se stává tekutý“* na bezprecedentní společenské změny v oblasti ekonomické, sociální a politické globalizace. V kontextu s rozvojem ICT predikují nutnost posunu sociální pedagogiky z moderního pojetí na pojetí pozdně moderní. (Němec, Šíp, 2013).

2.1 Sociální pedagog v ČR na počátku druhé dekády 21. stol.

Vynaložené úsilí akademiků, odborné veřejnosti a studentů oboru sociální pedagogiky je značné. Přesto ústavní zákonodárci doposud profesi sociálního pedagoga zákonně neukotvili. Sociální pedagogika se tak může cítit v roli levobočka pedagogické profese. Jeho zařazení ve školském zařízení je otázkou vůle vedení školy pozici obsadit, a umu ředitelů škol najít financování této profese z různých dotačních programů. Důvody neukotvení profese sociálního pedagoga v české legislativě jsou různé. Překvapujícím se stal přístup pana poslance Gazdíka: *„Důvodem nezařazení sociálního pedagoga mezi pedagogické pracovníky je podle něj především nedostatek praktických zkušeností s touto pozicí (MŠMT, 2022).“*

Níže uvedené dokumenty MŠMT, Bílá kniha a Strategie vzdělávací politiky do roku 2020, představují určitý nástin vývoje v oblasti vzdělávání a sociální práce. Právě sociální pracovníci alternují možnou roli sociálních pedagogů. Profese sociálního pedagoga je zmíněna až ve Strategii vzdělávací politiky do roku 2030+ a dále v novele zákona 563/2004 Sb.

Bílá kniha

Bílá kniha (2001) obsahovala konceptuální rámce vývoje a cílů ČR v oblasti vzdělávání a výchovy. Dokument procházel pravidelnou revizí v souladu s vývojem společnosti a jejího očekávání v těchto oblastech. I když v sobě Bílá kniha nese dodnes platné myšlenky z oblasti výchovy a vzdělávání role sociálního pedagoga vymezena nebyla (MŠMT, 2001).

Strategie vzdělávací politiky do roku 2020

Za účelem naplnění kritérií pro čerpání dotací z EU, byla koncipována *“Strategie vzdělávací politiky do roku 2020.”* Po obsahové stránce dokument rozvíjí myšlenku o maximální podpoře rozvoje každého jedince. Cílí na problematiku odlišného sociokulturního a ekonomického prostředí. Jsou zde posíleny klíčové kompetence na straně učitelů a sociálních pracovníků v kontextu nových sociálních problémů ve společnosti. (MŠMT, 2014). Vymezení pozice sociálního pedagoga stále chybí.

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

Mezi strategické cíle dokumentu patří snižování sociálních nerovností a výzva k proměně způsobu komunikace v kontextu čtvrté digitální revoluce. Cílí na podporu digitálních a sociálních kompetencí jedince. Formuje potřebu rozvoje v oblasti kulturního povědomí a vyjadřování. Byly zde zapracovány požadavky na zvýšení bezpečnosti v online prostředí. V návaznosti na ICT je poukázán důraz na nezbytný rozvoj klíčových kompetencí jedince v oblasti kritického myšlení. Profese sociálního pedagoga je zde zařazena mezi *“podpůrné pedagogické profese (MŠMT, 2020, s.47).”*

Zákon o pedagogických pracovnících č. 563/2004 Sb.

Definování profese pedagogického pracovníka zní: *„Každý, kdo vykonává pedagogickou, či výchovnou činnost. Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost, přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu (zákon č.563/2004 Sb.).”*

Od prosince 2018 do dnešních dnů probíhá legislativní maraton novely zákona č.563/2004 Sb. V části první, hlava I § 16 je uvedeno: *obor sociální pedagogiky; z pozice splnění jednoho z možných požadavků na vzdělání vykonávání profese vychovatel (Wagner, 2018, s. 12, online).* “ V našich podmínkách lze vnímat přesah práce sociálních pracovníků do oblasti sociální pedagogiky. Inspirativní přístup k profesi sociálního pedagoga lze spatřit u našich východních sousedů. Zákon 138/2019 Z. z. Zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov kategórii odborných zamestnacom jsou v §23 uvedeny profese

špeciální pedagog a terénní speciální pedagog, léčebný pedagog, sociální pedagog. (Slov-Lex, 2022, online).“

2.2 Teoretické vymezení sociální pedagogiky a její funkce

Na otázku: „Kdo je sociální pedagog a jaký je obsah jeho práce?“ lze odpovědět slovy praktikujícího sociálního pedagoga Horákové: „*Jsem sociální pedagog. Průvodce. Prostředník. Poradce. Opora*“ (Horáková, 2022).“

Pro teoretické vymezení oboru sociální pedagogiky je zásadní publikace profesora Krause „*Základy sociální pedagogiky*.“ Klíčové kapitoly představují historická východiska vývoje sociální pedagogiky, metodologie oboru, možné uplatnění profese sociálního pedagoga v praxi. Profesor Kraus hovoří o sociální pedagogice ve vztahu k výchově a prostředí, vyjadřuje se o sociální pedagogice jako o životní pomoci.

Definuje dvě funkce sociální pedagogiky:

- a) „*Preventivní (profylaktickou) a terapeutickou (kompenzační)*. Oblast prevence je pro sociální pedagogiku především vhodným prostorem pro její koncepční rozvoj.“
- b) „*Profylaktická funkce: „Sociálně pedagogickou kompenzací, terapií, čímž máme na mysli výchovné (často převýchovné) působení v oblasti potřeb člověka a jejich uspokojování s cílem vyrovnávat nedostatky, které způsobily negativní vlivy prostředí (Kraus, 2008, s.46).*“

Jak profylaktická, tak kompenzační funkce jsou v práci sociálního pedagoga svázány s klíčovou dovedností efektivní komunikace. Kraus definuje komunikaci jako: „*Proces, při němž si v přímém i nepřímém sociálním kontaktu sdělujeme informace a významy. Představuje veškeré spojení člověka se světem, umožňuje získat informace o dějích, vzájemné dorozumívání i výměnu emocionálního obsahu (Kraus, 2008, s.119).*“ Zdůraznil také nutný vztah komunikace a socializace, připomíná, že každé sdělení má svoji formu a vztah.

V kontextu rozvoje ICT lze ukotvit mezi další funkce sociální pedagogiky: „*Funkci anticipační-příprava jedince pro podmínky budoucí společnosti do které jedinec vstoupí a kterou má svou aktivní činností vytvářet a přetvářet (Polák, 2023, online).*“

2.3 Informační a komunikační technologie, propast mezigenerační porozumění

Kyberprostor se stal se svými komunikačními a informačními technologiemi jedním z hlavních symbolů mezilidské komunikace postmoderní společnosti. Udržet kulturní tradice jednotlivých národů, v pomyslných rigidních hranicích multikulturalismu, bude velmi složité. Jednotlivá etnika se dobrovolně asimilují do prostředí kyberprostoru. Prostředí ICT nabízí jedincům a společnosti svobodu projevu, novou jazykovou subkulturu, způsoby sdílení si zážitků, navazování přátelství, nové přístupy ke vzdělávání atd. Z důvodu nadměrného užívání prostředí ICT a chybějícímu kritickému myšlení se ve společnosti objevují nové symptomy rizikového chování, poruch chování a emocí, sociálně patologických jevů. Na otázku: „*Proč by měl sociální pedagog intenzivně hledat nové dovednosti v oblasti komunikační interakce ve virtuálním prostředí?*“ je možné reagovat citátem z knížky Laserová romance od Ladislava Šerého: „*Je-li možno vytvořit jiný svět, kde přestanou platit omezení fyzického bytí, nebude většina lidských zdrojů energie váhat a vstoupí do něj se stejnou radostí a lehkostí, s níž si ničí své tradice, dusí svou kulturu, mění svou krajinu. Virtuální svět nabízí snadnou cestu, bezbolestnou existenci, a dokonce iluzi nemateriálního těla, tedy naplnění touhy po věčnosti*“ (Šerý, 2009, s. 45, o. 24).“

Napříč globální společností tak prorůstá generacemi prověřené face to face s prostředím kyberprostoru. Společnost zároveň přichází s novým požadavkem mezilidské interakce: rychle, stručně, jasně! Tento požadavek se v našem mezigeneračním porozumění může stát nepřekonatelnou komunikační propastí.

Mezigenerační propast porozumění

Kultura je nedílnou součástí lidské společnosti. „*Od vzniku lidské rasy je možné se dopočítat čísla deseti tisíc generací* (Hansen, 2018, s. 8.)“ Devět tisíc devět set devadesát generací se vyvíjela lidská kultura bez vlivu digitálních technologií. Marc Prensky přišel v návaznosti na vědeckotechnický pokrok s označením generace *digitálních imigrantů*“ a „*digitálních domorodců*.“ Technologická analytička A. Samuelová později v jeho myšlence pokračovala a zavedla pojmy „*digitální exulant, sirotek a dědic*“ (Dočekal, Muller, Harris, Heger, 2019, s. 158-160).

Deset teček pro generaci digitálních imigrantů

„*Imigrant-cizinec, přicházející do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru (MVČR, 2023, online).*“ Generace narozená v sedmdesátých letech a dříve. Jsou to vlastně poslední pamětníci doby analogové. Zažili vědeckotechnologické novinky v podobě automobilu, televize, telefonní budky, či pevné linky doma. S digitálními technologiemi se setkali až ve svém dospělém věku. Pokud tedy chtějí v novém prostředí obstát, čeká je svým způsobem asimilace kyberprostorem.

Tři tečky pro generaci digitálních domorodců

O „*digitálních domorodcích*“ se zmínil Manfred Spitzer jako o generaci narozené po roce 1980 (někdy se hovoří o generaci tzv. mileniálů). Narodili se od poloviny 80 do poloviny 90. let minulého století. Počítače, videohry, digitální přehrávání hudby, videokamery a mobilní telefony se staly nedílnou součástí jejich dětství a dospívání. Domorodci zvládají bez problémů efektivně pracovat prostřednictvím internetové sítě. Upřednostňují grafické znázornění před textem, multitasking (Spitzer, 2014, s. 185-200).

Jedna tečka pro generaci Digitálních sirotků, exulantů a dědiců

Generace digitálních domorodců již dorostla a přijala společenskou roli rodičů. Jejich děti, mají možnost neomezeného přístupu k technologiím ICT a kyberprostoru. A. Samuelová označila tuto generaci v návaznosti na rodičovský přístup k výchově a přístupu k internetu za digitální sirotky, exulanty či dědice.

Digitální sirotek

Digitální sirotek se zavře do svého pokoje se svým „HANDY“ (lidové označení mobilního telefonu, typické pro německy a anglicky mluvící země). Rodič je spokojen, přichází pseudopocit nulového rizika „*dítě je doma, pod dozorem.*“ Ve stejné chvíli rodič pracuje home office, případně si rodič žije vlastní sociální život s aplikací facebook vedle dítěte.

Digitální exulant

Opakem digitálního sirotka je *digitální exulant*. „*Exulant je člověk, který ze své země neodešel dobrovolně, byl vyhnán a označuje se také jako vyhnanec. Pobývá v exilu mimo svou zemi a hodlá se domů vrátit poté, co důvody exilu pominou (Kdo je kdo, 2021)*. Tyto děti vyrůstají s minimálním přístupem k ICT a kyberprostoru. Jejich rodiče se je snaží před virtuálním světem, možná až příliš, chránit.

Digitální dědicové

Ideálním se jeví výchova *digitálních dědiců*. Tato metafora je pro porozumění složitější. Původní význam slova dědic je nutné spojit s historickým a kulturním kontextem. Dědictví, předání hmotných statků, lze přirovnat k dědictví v podobě zkušeností a znalostí, které současní rodiče získávali v oblasti kyberprostoru. Tito rodiče při výchově respektují požadavky na technologickou, virtuální gramotnost a zároveň dokáží svým potomkům vysvětlit obdobu pořekadla pro oheň: „*Internet je dobrý sluha, ale zlý pán.*“

Nezapomínejme, že úspěšná socializace vychází z přijetí kulturních vzorců a očekávání společnosti, ve které tento proces probíhá.

3 Kultura-Nika lidské společnosti

Kultura patří mezi nejvýznamnější společenské vědy. Etymologie pojmu kultura je spjatý v uším chápání s lidskou činností v oblasti obdělávání, pěstování. Sociologická encyklopedie vymezila kulturu: „*nejširší pojetí vyjadřující specifický lidský způsob organizace, realizace a rozvoje činnosti, objektivované ve výsledcích fyzické a duševní práce (sociologická encyklopedie, 2023).*“

Koukolík upozorňuje na kulturu jako na nezbytnou součást lidské společnosti. Geertz hovoří o vztahu kultury a souborech řídicích mechanismů. Nakonečný se odkazuje na Tugarinova. Přesto, že se jedná o odborníky žijící každý v jiném období, a přesto, že jsou to elitními vědci rozdílných disciplín, jejich pojetí definice pojmu kultura nabízí shodné prvky a hloubku.

Profesor Koukolík píše: „*Stejně důležitá, jako je stavba a funkce mozku je však lidská kultura. Nepřežili bychom bez ní. Z hlediska stavby a funkce mozku je kultura informace získaná sociálním učením, tedy učením jeden od druhého, děti od starších generací, stejně jako od jejich vrstevníků (Koukolík, 2014, s.22).*“

Nakonečný uvádí ve svých Základech psychologie definici kultury dle Tugarinova: „*Společenský jev, zahrnující všechny stránky a formy společenského života...v ontologickém smyslu je souhrnem materiálních a duchovních hodnot vytvořených a nahromaděných lidstvem během historického procesu; z hlediska časového je souhrnem návyků, znalostí, dovedností všeho druhu; z hlediska funkčního je zpracováním přírodních předmětů a látek a vzděláváním člověka samého (Nakonečný, 1998, s. 194. In v. p. Tugarinov, 1981, s. 82 n.).*“

V esejích Geerzte z přelomu dvacátého a jednadvacátého století, lze spatřit možnou definici kultury v kontextu rozvoje ICT: „*Na kulturu je nejlépe pohlížet nikoliv jako na komplexy konkrétních vzorců chování-zvyků, obyčejů, tradic, soustav chování-, jak tomu dosud převážně bylo, ale jako na soubory řídicích mechanismů-plánů, návodů, pravidel, instrukcí (toho, co počítačový inženýři nazývají „programy“) pro řízení chování (Geertz, 2000, s. 57).*“

O důsledcích těchto mechanismů-plánů atd., vlivu prostředí ICT a socializace jedince píše Lupač: „*Momenty, které vlastně vyrůstají v širších kulturních posunů, které stává děti*

doprostřed pozornosti a dává jim značnou svobodu v tom, se vlastně jako formovat, což po tom vede k poměrně vysoké individualizaci v již nízkém věku“ (Lupač, 2017, online).“

Na jedné straně se společnost snaží podpořit jedince v efektivním začlenění do společnosti a očekává od něj přijetí společenských norem. Na straně druhé dává společnost zelenou prostředí ICT a prostor pro individualizaci.

Statistika z roku 2019 říká, že v ČR používalo mobilní telefon 97 % jednotlivců nad šestnáct let (ČSÚ, 2019). Výzkum realizovaný společností N. Admosphere v říjnu 2016, (1031 respondentů, zaměřený na věkovou kategorii 6-14 let), zjistil, že 58 % dětí disponuje chytrým telefonem a 40 % tabletem.

Kultura a socializace jsou obousměrným procesem. Lidská činnost je ovlivněna kulturou a kultura lidskou činností. Tugarinova poslední část vymezení pojmu kultura se vztahuje ke vzdělávání člověka samého, Geertz hovoří o programech, instrukcích. Tugarinovo vymezení kultury jako souhrnu materiálních a duchovních hodnot, či Geertzeho úvahy o řídicích mechanismech, jednoduše, předběhly svoji dobu!

3.1 Jazyk, symbol mezilidské interakce

„Hranice mého jazyka jsou hranice mého světa (L. Wittgenstein, 2023).“

Při vstřebávání mateřského jazyka nejen nasloucháme, ale také pozorujeme nonverbální projevy. Sociální učení je získávání zkušeností a vědomostí v návaznosti na mezilidskou interakci. Naše řečová centra se formují prostřednictvím procesu učení. Pro verbální složku používáme jazyk, řeč, soustavu symbolů, znaků. Emoční náboj získává komunikace až prostřednictvím nonverbální složky, například mimiky, haptiky, proxemiky atd. Tyto složky nonverbální komunikace se v průběhu tisíciletí staly radarem naší komunikace v běžné realitě.

Na výročním setkání Americké psychiatrické asociace byla často řešena otázka: *„Co si vlastně způsobujeme vlivem digitalizace? Provádíme tu snad obří pokus sami na sobě a na svých dětech?“ Nikdo nebyl na tuto otázku schopn s jistotou odpovědět, ale všichni se shodli na tom, že změny, které pozorujeme v lidském chování za posledních deset let ve smyslu vzájemné komunikace a srovnávání jsou extrémně rozsáhlé a možné nás ovlivňují na hlubší rovině, než si myslíme (Hansen, 2021, s. 7).“*

Spitzer v knize: „*Digitální demence, jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*“ uvádí souvislost mezi vynálezem písma a lidskou řečí. Pokud bychom v době vynálezu písma začali používat pouze písmo, pak by budoucí generace čekaly katastrofální důsledky nejen ve vývoji jazyka, ale také kultuře her a komunikačních dovedností. Jen k osvojení mateřského jazyka potřebuje člověk sto tisíc „*jazykových zkušeností*“ (Spitzer 2014, s. 215-217).“

Halliday se ve své knize „*Jazyk jako sociální sémiotika*“ odkazuje na Bernsteina. Ten přisuzuje pro porozumění společenského systému jazyku zásadní roli (Halliday, 2021, s. 61). Oba autoři se zabývají otázkou významu jazyka v kultuře národů. Kultura je pro úspěšnou socializaci jedince společně s podmíněním vědecko-technologického vývoje pro úspěšnou socializaci jedince zásadní.

Mezi základní symboly kulturní vyspělosti každé společnosti patří interpersonální komunikace a kultivovanost národního jazyka. Za zátěžovou zkoušku zachování jazykové kultivovanosti lze považovat například migrační vlny. Příklad ze zahraničí. Rakouská společnost obdržela pokyn, aby z důvodu zvýšené kvóty přijímaných cizinců byly na pracoviště umístěny piktogramy vyjadřující jasné a zřetelné pokyny (osobní zkušenost autorky). Přístup, rychle, stručně, jasně vysvětlit pracovníkům, co je správné, co je zakázané, je ve své podstatě obdobou požadavků na uživatele kyberprostoru. Rozdíl je pouze v dosahu důsledků. Lokální piktogram měl vliv pár desítek zaměstnanců firmy. Sociální platformy mají dosah globálního měřítka.

3.2 The social Dilemma a strategické cíle sociálních platform

„*Existují dva přímysly, které svým zákazníkům říkají uživatelé: Nelegální drogy a software (E. Tufte, The social dilemma).*“

Původní záměr architektů sociálních sítí byl ve prospěch lidské společnosti. „*V celém světě se díky těmto platformám děly smysluplné systémové změny. Byli jsme naivní. Když tyto věci vypustíte, žijí svým vlastním životem. A to, jak se používají, se liší od toho, co jste čekali! Neexistuje jeden konkrétní zloduch (Netflix. 2022).*“

Nadnárodní společnosti z oblasti ICT, již přiznaly cílený požadavek do řad odborníků z oblasti psychologie a IT specialistů, na naprogramování algoritmů ovlivňující chování uživatelů tohoto prostředí. „*A každý cíl je založen na Algoritmu, jehož cílem je postupná,*

mírná a nepatrná změna ve vašem chování a vnímání. To je produkt, je to jediný produkt, na čem mohou vydělat. Změní, co děláte, jak myslíte, kým jste. Je to postupná změna. Je nepatrná (Netflix. 2022, The social dilemma).“

V dokumentárním filmu “The social dilemma “ vrcholní manažeři a IT specialisté, dnes již bývalí manažeři, společnosti Facebook, Twitter, Snapchat, Instagram, YouTube, Google, Pinterest přiznali **tři cíle sociálních platforem:**

1. Cíl vysoké interakce, abyste nepřestali scrollovat. *„Scrollovat znamená vertikální nebo horizontální posouvání řádků na obrazovce. Pojem se rozšířil především díky sociálním sítím, na kterých uživatelé velmi často bezmyšlenkovitě scrolloují, aniž by obsah skutečně vnímali. Existují přitom aplikace, které dokáží scrollovat automaticky za vás, což znamená, že řádky obrazovky posouvají za vás (IT slovník, 2022, online).“*
2. *Abyste se pořád vraceli a pozvali přátele a oni pozvali jejich přátele...*
3. *Reklamní cíl, aby vydělali co nejvíce na reklamách. (Netflix. 2022, The social dilemma).“*

Je zřejmé, že sociální platformy podporují přenos mezilidské komunikace do prostředí ICT. Dnešní populace sdílí na svých profilech příběhy, fotografie, názorové postoje. Naše osobní setkání jsou nahrazena prostředím, ve kterém varovné signály nonverbální složky komunikace chybí. Je to prostředí, kde uživatel získá velké množství dezinformací. Ty jsou hnacím motorem nejen globální ekonomiky, ale především mezilidských vztahů, kdy se uživatel bez kritického myšlení velmi snadno stane mouchou v síti predátora v podobě nadnárodních platforem ICT.

To nejvzácnější, co *lidská bytost při příchodu* na tento svět *získává* je čas. Tato veličina se stala obchodní komoditou gigantů vlastníci sociální sítě. Umí ji velmi dobře zpeněžit. *Uživatel* ztrácí pojem o čase stráveném v kyberprostoru, do kterého je vtažen. Přizpůsobuje se rychle, komunikuje stručně, jasně definuje své názory, často bez morálních zábran. Slova, která velmi dobře vystihla přístup mladých lidí k trávení času v mediálním prostředí pochází z knihy, *Nové výzvy rodičovství-mediální výchova v digitální době: „Medializace prostředí je v současnosti taková, že nelze nebyť vystaven působení médií. Zvláště mladí lidé používají často několik médií současně a to způsobuje,*

že čas, v němž jsou jejich působení vystaveni, je podstatně větší než čas samotného využívání médií (Ambrožová, Junová, Stašová, 2021, s.26).“

Neopomenutelné jsou negativní dopady nadměrného užívání ICT. Globální společnost identifikuje nové symptomy a syndromy rizikového chování a jevů. Důsledky nekritického trávení času na sociálních sítích zasáhli bio-psycho-sociální model lidské bytosti komplexně. Stále častěji jsou ve společnosti skloňována slova, agrese, úzkost, deprese, obezita, onemocnění srdce, problémy s páteří, nespavost, zhoršení zraku atd.

3.3 Etymologie a vymezení období adolescence

Cílovou skupinou šetření je vývojová skupina adolescentů. Adolescence je z etymologického hlediska latinského původu, a co do významu znamená dorůstat, dospívat, mohutnět. K vymezení časového úseku ve vývoji jedince existují různá pojetí.

Nešpor vymezil adolescenci do období mezi 12 až 20 lety věku, chápe adolescenci jako: *„Přechod z dětství do dospělosti v lidské společnosti předpokládá nejen fyzické zrání, nýbrž i osvojení kultury, jistého systému vědomostí, norem, návyků a dovedností, díky jim může jedinec pracovat, plnit společenské funkce a nést z toho vyplývající sociální odpovědnost, (Nešpor, 200, s. 40).“*

Ulrichová ve své knize *Člověk, stres a osobnostní předpoklady* vymezila definici adolescence takto: *„Adolescenci nazýváme vývojové období, které začíná ukončením pohlavního dospívání a končí nástupem dospělosti. Je to období vývoje od 15 do 20 let. V této době je člověk nejkrásnější, tělesně i duševně nejsvěžejší, nejdychtivější a nejbystřejší. Též se snaží brát svůj život odpovědně a svobodně do svých rukou, (Ulrichová, 2012, s. 55).“*

Právní řád České republiky jasně definuje právní odpovědnost v plném rozsahu k věku 18 let (OZ, 2014). Ve vztahu k sociální dospělosti, osamostatnění se, prodloužení doby studia, ukotvení se společensky a profesně je možné věkové rozmezí sociální adolescence vymezit mezi 12 až 26 (i) více lety.

3.3.1 Znaky adolescence

Jedinec prochází mnoha změnami, od pohlavního dozrávání, vymezuje svou sexuální orientaci, hledá vlastní identitu, mění styl oblékání, hudby, má potřebu sounáležitosti k vrstevnickým skupinám, hledá si místo ve společnosti a vymezuje se v názorových postojích, uspokojuje své emoční potřeby. V období adolescence lze hovořit o zvýšené emocionální vznětlivosti, labilitě vedoucí až k úzkostným a depresivním stavům. Pro období adolescence jsou velmi často typické neadekvátní emoční reakce na podněty v oblasti chování, které přicházejí jako fyziologická reakce.

3.3.2 Pět základních psychických potřeb dle Zdeňka Matějčka

Dítě ve svém vývoji potřebuje zázemí, jistotu. To platí i pro adolescenty. Zdeněk Matějček na své přednášce v roce 2004 hovoří o pěti duševních potřebách člověka.

Následně definuje pět základních psychických potřeb:

- ***Stimulace, podněty**, centrální nervový systém musí být nabuzen a musí se mu dostávat dost podnětů, v náležité kvalitě, množství a proměnlivosti, jinak se organismus nudí.*
- ***Smysluplný svět**, aby se dítě mohlo něčemu naučit, tak musí prostě podněty, které přicházejí mít nějaký smysl. Kdyby všechno přicházelo náhodně, tak z toho žádné poznatky nevzejdou. Je to princip učení, **styčnost podnětu**, dítě vnímá, že to má nějaký význam, má to nějakou odezvu.*
- ***Potřeba životní jistoty**-to je potřeba v celé živočišné říši jednou z nejdůležitějších. Teprve s jistotou v zádech se dítě vypravuje na dobrodružné výpravy za poznáním světa. Odměna buduje, trest jenom zastavuje.*
- ***Pozitivní identita**-vědomí, co jsem, zač stojím, co znamenám pro druhé lidi, v jakém vztahu jsem k nim a v jakém oni ke mně.*
- ***Potřeba otevřené budoucnosti**-to znamená výhled dopředu, poněvač, je-li budoucnost zavřená, nemáme-li nic před sebou, tak to znamená zoufalství. (Matějček. 2015).*

Na první pohled prostředí ICT svým uživatelům všechny výše uvedené potřeby naplňuje. Uživatel je šálen smysluplností virtuálního prostředí, dítě se vydává za hranice reality a zažívá nová dobrodružství, uživatel se může stát tvůrcem, narcisem svého já. Kdo jiný, než kyberprostor otevírá svými podněty cestu do budoucnosti v podobě pocitu snadného úspěchu, několikanásobných životních šancí, nulových důsledků za bezostyšné komentování bez znalosti jádra problematiky. Nesmyslné challeng výzvy, hraničící s etickým kodexem, až porušováním zákonných norem a ohrožení života uživatelů. To vše se s pocitem, že takto nastavené někdy až nulové limity chování v prostředí ICT jsou ve své podstatě v pořádku. Normální je přeci komunikovat kdykoliv, kdekoliv, s kýmkoliv a vyjádřit se k čemukoliv.

3.3.3 Syndrom rizikového chování

Přenos rizikových jevů do prostředí ICT se stal pro profesi sociálního pedagoga a profylaktickou funkci sociální pedagogiky výzvou, na kterou bychom měli formou legislativního ukotvení této pozice jako společnost reagovat. V souvislosti s obdobím adolescence se ustálilo označení SRCH-D. Bělík s Hoferkovou upozorňují na negativní jevy v oblasti psychosociálního vývoje (maladaptace, poruchy chování, agrese, delikvence, kriminalita, sociální fobie, sebepoškozování, sebevražednost). Prostředí ICT poskytuje rozvoji těchto jevů nekonečný prostor. (Bělík, Hoferková, 2018, str. 7).

Vymezení SRCH dle WHO: „*Adolescenti jsou samostatnou rizikovou skupinou, stanovila SRCH-D a definovala tři oblasti, které se navzájem kombinují, usnadňují společný vznik a mají společné příčiny (Hamanová, Kabíček, 2001).*“

V souvislosti s obdobím adolescence se ustálilo označení SRCH-D, který podle WHO obsahuje 3 složky:

- a) zneužívání návykových látek, (klesá věk uživatelů, roste podíl divčí populace*
- b) negativní jevy v oblasti psychosociálního vývoje (maladaptace, poruchy chování, agrese, delikvence, kriminalita, sociální fobie, sebepoškozování, sebevražednost)*
- c) rizikové chování v oblasti reprodukční, (předčasný sex, předčasné rodičovství, časté střídání partnerů, pohlavní nemoci (Bělík, 2018, str. 7).*“

Všechny tři výše uvedené složky mají také společný bod v klíčové kompetenci v podobě práce s emocemi.

4 Emoce, element lidského jedince

Od prvního nádechu a křiku novorozence, do posledního výdechu našeho pozemského bytí jsme spjati s emočním, či citovým prožitkem. Emoce podmiňují naše chování v dalších životních etapách, a mají svoji vlastní logiku. Od dob Darwina řadíme mezi základní emoce řadíme, štěstí, smutek, hněv, hnus a strach, a někteří (i) překvapení. (poznámky autorky z přednášky vývojové psychologie). „*Emoce jsou vnějším motorem motivací! Jsou určující pro celý život. Emoce jsou pravdivé, emoce je potřeba zvládat, a to jak pozitivní, tak negativní (ČT1, 2022).*“

4.1.1 Emoce-predispoziční program lidské bytosti

Emoce jsou neopomenutelnou složkou našeho chování. Při mezilidské komunikaci face to face se velmi těžko ovládají, předstírají, jsou přítomné u všech našich duševních jevů. Jsou úzce spjaty s vývojem lidské populace a lze je definovat jako: „**Predispoziční programy chování**, jež přímo souvisejí s akcí, (tedy organizované, behaviorální reakce). Jsou tvořeny pocity, jež jsou dosti silné na to, aby se organizovaly do vzorce chování. Mají cíl, intenci a vlastní logiku. Jsou organickou výpovědí o našem stavu a o tom, co s ním dělat; směřují ke změně vnější nebo/a vnitřní situace (Emoce, 2023).“

Koukolík ve své knize Mozek a jeho duše odkazuje na pokusy, které prokázali přímou souvislost mezi emocemi a čichovými, sluchovými a zrakovými podněty. Čichové podněty převažují nad aktivací sluchových a zrakových podnětů. Například: „*Výraz hnusu z čichového podnětu u druhého jedince v nás dovede navodit stav, jako bychom je prožili sami (Koukolík, 2014, str. 270).*“ V prostředí ICT doposud není možno vnímat vůni úžasně vypadajících gastronomických fotografií, či sledovat varovné signály vyplývající z nonverbálních složek reálné komunikace face to face. Hodnocení probíhá na základě správně nastaveného filtru v aplikaci, rozhraní a úhlu nafocení. Hodnotí obraz, ne obsah! Jedna z doplňujících otázek při rozhovoru s respondenty míří na názorovou komparaci vyjádření emoční složky při komunikaci face to face a komunikaci v prostředí sociálních sítí.

Petrová v příspěvku na téma “Doteky“ cituje slova Schreibra: „*Život bez emocí ztrácí smysl. Emoční mozek je evolučně starší a je v těsnějším vztahu s tělem než s kognitivním*

mozkem. Proto bývá často snazší přistupovat k emocím prostřednictvím těla než slova (Petrová, 2016, online).“

4.1.2 Lingua Franca a sociální komunikace v prostředí ICT

Palo Fabuš ve svém příspěvku o napětí mezi rychlostí a srozumitelností v komunikačních procesech píše o: *„rozsahu změn a nových druzích institucí, které oddělují moderní společnosti od tradičních...o prostém faktu, že součástí sociálních změn bývají změny v kulturních hodnotách a ekonomických a politických podmínkách pro vyhodnocování sociálních jevů (Fabuš, 2022).“*

Generace dětí narozených po roce 2011 naprosto běžně používá ve svém rodném jazyce anglicismy, aniž by tušily jejich skutečný význam. Děti si nedělají legraci, ale komunikují o super pranku, chodí se bavit na party, a jsou singl. Stávají se jim mega události, jsou free, děsí se, že musí odpoledne doma workovat, a viděli kjut (cute) pejska. Včerejší game byl easy. Popularita užívání zkratek roste. Příkladem je OMG (Oh my God), IDK (I don't know), BRB (be right back), ILY (I love you). Za hranice slušnosti patří často používané FCK. S dopomocí symbolu Emogi získá zpráva i emoční nádech.

Jazyk znamená evoluci, je znakem každého národa a vždy byl ovlivněn politickým, technickým a vědeckým vývojem. Národy mezi sebou potřebují komunikovat. Angličtina je považována za *“Lingua Francu.“* Anglicismy a odborná terminologie ICT pronikají nejen do češtiny. Při pozorování způsobu užívání některých z nich, by mělo být, klasifikováno jako trestný čin proti dané jazykové kultuře.

4.1.3 Emogi ikonický jazyk v prostředí ICT

„Ze spojení obrazů a informací se rodí nový jazyk (Sockwell, Pottsová, 2018, s.34).“

Je možné, že naši společnost čeká návrat ke kořenům Mayské civilizace či Egyptské civilizace? Jejich jazyky patřily mezi hybridní. Obsahovaly foneticky založené znaky a zároveň jednodušší piktogramy. Obdobou je dnešní synchronní psaní zpráv obsahujících jak slovo psané, tak symbolů Emogi.

Jasně, stručně, výstižně, ale také teď, hned a okamžitě. Zákony, kterými lze charakterizovat kyberprostor. Na rozdíl od přímé mezilidské interakce, face to face s nonverbálními emočními projevy, prostředí ICT dává svým uživatelům možnost

disinhibice: „*Odložení zábran a skrupulí, ztrátu nebo překonání nesmělosti, plachosti a ostychu, v krajních podobách může jít o obcházení tabu a zákazů, tedy o jistou odvázanost, či nevázanost na normy, která může být až anomální (Vybíral, 2009, s. 272).*“

Uživatelé prostředí ICT mají například možnost vyjádřit své emoce, které pro ně mohou být v jejich reálném životě svazující (disinhibice). Vyjádření nonverbální složky komunikace a její emoční roviny v prostředí ICT supluje piktogramy, symboly v podobě Emotikonů a Emogi.

4.1.4 Milníky symbolů Emogi

Určitým způsobem lze datovat vznik emotikonů (předchůdce symbolů Emogi), již s koncem 19. stol. a psacím strojem. V roce 1881 se v periodiku Puck objevil emotikon označující radost, smutek, lhostejnost, trápení:

(*Epochplus, Šimonková, 2020, online*)

Celých sto let se Emotikony v písemném projevu objevovaly velmi zřídka. Osmdesátá léta 20. stol. se přinesla do písemného projevu Emotikony úsměvu :-) a zamračení :-(.

Jméno Harvey Ross Ball, grafik, který již v roce 1969 vytvořil jako zakázku pro pojišťovnu “*tlačítko v podobě smajlíka*“ (Danesi, 2017, s. 12) je praotcem dnešního veselého smajlíka.

Další prostor získaly Emotikony s příchodem emailu v devadesátých letech 20. stol. Zrod Emogi byl podmíněn zakázkou výrobce mobilních telefonů pro rozhraní webových aplikací mobilních telefonů s cílem oslovit věkovou kategorii náctiletých. Předlohou Emogi se staly japonské komiksy manga a předpovědi počasí. Emogi se skládá z japonského “*e*“ (obrázek) a “*moji*“ (postava). V rodném listu Emogi je uvedeno datum narození Emogi 1998, místo narození Japonsko, otec Šigetaka Kurita. První sada Emogi obsahovala 180 kusů (Chrobok, 2017). Nicolas Loufrani by mohl být považován za architekta podoby Emogi, tak, jak jej dnes známe.

V roce 2007 byl zadán grafiky z listu New York Times požadavek na vytvoření ikon nových aplikací NYT pro iPhone. Požadavky zakázky zněly: „*Jedna kategorie, jeden obrázek; žádné barevné přechody; jednoduché a srozumitelné v každém jazyce; rychlé rozpoznávání* (Sockwell, Pottsová, 2018, s. 16).“ Později získali autoři další zakázku, pro sociální síť Facebook. Přiznávají, že pro stylizaci čerpání inspirace stylizování ikon obličejů u jednoho z největších představitelů kubismu P. R. Picassa.

Od roku 2010 Emogi bylo unifikováno pod konsorcium Unicode Standard 6.0 a související ISO/IEC 10646. Nové symboly navrhuji sami uživatelé. Musí splňovat zásadní kritéria: „*Být dobře čitelné i v malé velikosti na displejích mobilních telefonů, být srozumitelné v různých kulturách a ne být zaměnitelné za jiný piktogram, který už existuje.*“ Již v roce 2014 obsahoval 722 Emoji standardu Unicode 6. Během následujícího roku se tento počet rozrostl o dalších 250 kusů Emoji. V roce 2019 bylo uznáno oficiálně již 3 138 těchto symbolů. Aktualizace symbolů Emogi reaguje na dění dané doby. Odráží v sobě rasovou diverzitu v podobě různých odstínů pleti, objevují se genderově neutrální varianty symbolů Emogi, reagují na geopolitické události. Emoji jsou ve své podstatě ideografická forma sdělení obsahu, které využívá lidská populace především k neformální komunikaci.

4.1.5 Výzkumná šetření a symbol Emogi v praxi

Východiskem kvalitativního šetření mi byla kniha Marcela Danesiho „*Sémiotika of Emoji*“. Autor v ní představil nejen historický vývoj symbolů Emogi, ale také funkce těchto symbolů, jejich gramatiku, kompetence a v neposlední řadě výsledky výzkumného šetření. Jedním z nich je výzkum amerického Kinsey Institutu z roku 2019, další nezávislý výzkum profesora V. Evense a společnosti Talk Talk z roku 2015. Ti Emoji v prostředí ICT označili za nejrychleji rostoucí jazyk na světě. Profesor Evens říká: „*Oproti přirozeným jazykům, jako je třeba angličtina, je emoji univerzální a lehce rozpoznatelné, protože využívá vizuální systém. Nenahradí tradiční jazyky, ale bude je stále více doplňovat.*“ (Raková, 2021).“

Pravděpodobně poprvé v historii byl bez jakýchkoliv protestů ze strany odborné veřejnosti a akademiků vybrán nejprestižnějším slovníkem všech dob za „*Slovo roku*“ piktogram: „*Tvář s Tears of Joy.*“ Odůvodnění výběru, proč byl zvolen piktogram je

neméně zajímavé: „Zachycuje étos, náladu a obavy“ roku a odráží „prudký nárůst popularity emotikonů po celém světě v roce 2015 (Danesi, 2016, s. 6).“

Výsledky společného výzkumu Oxford University Press a obchodu s mobilními technologiemi, SwiftKey, ukázaly, že v roce 2015 stoupl ve Velké Británii užívání emogi v mezilidské interakci o 20 % a v USA došlo k růstu o 17 %. Na otázku, zda se může Emogi stát Lingua Francou prostředí ICT odpovím slovy Sokwella a Pottsové: „Obličejové emoji mohou mít význam komunikace nebo sdílení nebo také lidství, podle Vašeho úhlu pohledu. Současně jde o trik či vizuální iluzi, která má diváka vtáhnout do konverzace. Facebook je postaven na interakci mezi lidmi, proto tolik obličejů, zvířat a činností. Je tu vše o čem lidé na Facebooku tlachají-cestování, osobní úspěchy, dětičky, zvířátka a tak dále. Propojením toho vzniká jedno velké společenství. Celá ta všehochuť myšlenek tvoří a gest tvoří nový ikonický jazyk, který lze sdílet, a který je univerzálně srozumitelný (Sokwell, Pottsová, 2018, s. 34-36).“

Pomyslnou první příčku s 94 % ze sta získala v šetření M. Danesiho právě emotivní funkce Emogi. Zajímavé je vyjádření jednoho z respondentů Danesiho šetření, kdy na otázku: „Proč raději píše Emoji, než slova?“ odpověděla: „Emoji mi umožňují odpovídat bez hněvu, takže tím nerozčílím mého přítele.“ Její odpověď koresponduje s dalšími výsledky šetření aplikace Swiftkey. „V roce 2015 byly symboly využívány ze 70 % v pozitivním duchu, pouze 15 % v negativním duchu a 15 % v duchu neutrálního vyjádření při komunikaci v online prostředí. (Danesi, 2017, s. 48).“

4.1.6 Vybrané funkce symbolu Emogi

Modalita významu emogi

„(Logika) každý způsob posouzení obsahu daného soudu či výrazu (například jako něčeho možného, nutného, povinného, pochybného (Dobrý slovník, 2023, online).“

Relativně zvláštní použití symbolů Emogi a jejich modality je případ ze soudní praxe. V roce 2015 proběhlo ve státě New York soudní stání s námitkou, že při předkládání důkazů byl opomenut symbol Emogi (smějící se). Tento symbol charakterizoval záměr obžalovaného jako pozitivní úmysl, a ne zločinecký záměr. Soudce námitku kvitoval a dal porotě pokyn zohlednit všechny symboly spjaté se záměrem obžalovaného (Danesi, 2017, s. 38).

Fatická funkce symbolu Emogi

Fatická složka je nedílnou součástí komunikačních dovedností každého pedagoga. Cílem této složky je udržovat vztah s komunikačním partnerem, identifikovat co je mu během rozhovoru příjemné, komfortní. Ve své podstatě se jedná při rozhovoru především o naplnění společenské role. Danesi se odvolává na E. Goffmana a jeho termín *“pozitivní sociální tvář.”* Tento výrok v kontextu používání Emogi může dle autora znamenat jako pozitivní úvod například na úvod sms zprávy (veselý smajlík). Jedná se o jednu z nejběžnějších fatických funkcí tohoto symbolu. Obdobou je Emogi použitý pro ukončení komunikace. Další fatickou funkcí Emogi je vyplnění *“trapného ticha.”*

Pro praxi sociálního pedagoga je správné uchopení této funkce důležité. Důvod je prostý, identifikování komfortní zóny klienta, příjemných podnětů v probíhající komunikaci za účelem efektivního výsledku spolupráce. Jakobson vymezil tento *“Sociálně a situačně podmíněný typ dialogu“* s odvoláním na termín antropologa Malinowskeho *“phatic communion“* – jako zaměření na kontakt účastníků komunikace, na jeho navazování, rozvíjení, přerušování nebo ukončování (Hofmannová, 2017). “

Emotivní funkce symbolu Emogi

Jednou ze základních funkcí emocionality je adaptace a regulace chování na aktuální podmínky. Opět jedna z důležitých oblastí pro klíčové kompetence praxe sociálního pedagoga. Problémem emocionality je *“vlastní logika emocí.”* Emoce jsou subjektivně vnímané a s mírnou nadsázkou můžeme říci, že jim chybí racionalita. Naučit se ovládat své emoce, přizpůsobit své chování dané situace, je v období každé generace a dospívání adolescentů velkou, ne vždy zcela splněnou výzvou. Současná generace dospívajících má toto období spojené s přenosem mezilidské interakce do prostředí ICT. Emogi se tak stali jejich symbolem pro vyjádření emočního výrazu komunikace v tomto prostředí.

Funkce symbolů Emogi, modalita, facilita a emotivní funkce se staly základním východiskem pro kvalitativní šetření. Cílí na definování symbolu Emogi pro možné využití těchto symbolů v praxi sociálního pedagoga.

5 Definování výzkumných otázek

Hlavní výzkumná otázka (HVO)

„Jak jsou emoce vyjádřené formou emogi při mezilidské interakci v prostředí ICT pro uživatele definované, a tím i srozumitelné pro sociální prostředí?“

1. Dílčí výzkumná otázka 1 (DVO1)

Proč a jaké sociální sítě při své interakci a za jakým účelem, současní adolescenti ve své mezilidské interakci používají?

2. Dílčí výzkumná otázka 2 (DVO2)

Co pro respondenty představují termíny informační a informační technologie, komunikace face to face, verbální a nonverbální složka mezilidské komunikace.

3. Dílčí výzkumná otázka 3 (DVO3)

Jaká je u dotazovaných obsahová a emoční komparace vybraných symbolů Emogi v prostředí ICT?

4. Dílčí výzkumná otázka 4 (DVO4)

Při jakých situacích používáte jednotlivé symboly Emogi?

5. Dílčí výzkumná otázka 5 (DVO5)

V jakých oblastech vidíte možné uplatnění symbolu Emogi?

5.1 Rozhodnutí o metodách

Kvalitativní šetření je vedeno východiskem pro případné kvalitativní šetření budoucí diplomové práce. Cílová skupina byla zvolena v maximálním rozmezí dvou let a vybrána ze studentů středoškolského prostředí. Výjimkou je respondentka, která se v průběhu zpracování bakalářské práce byla přijata na VŠ.

Výzkumný vzorek

V procesu socializace je jedním z nejbouřlivějších vývojových období adolescence. Pro využití poznatků šetření, rozvoj a splnění personálního cíle byla zvolena cílová skupina adolescent 18-20 let.

Konkretizace výzkumného vzorku

Za účelem polostrukturovaného rozhovoru bylo osloveno pět respondentů. Dva respondenti studují čtvrtý ročník SŠ zdravotní školy, dva respondenti jsou ve třetím ročníku SŠ vizuální tvorby a designu, pátý respondent studuje VŠ obor architektura. Respondenti byly požádáni o udělení informovaného souhlasu s použitím získaných dat.

5.2 Metody sběru dat a jejich organizace

Z důvodu získání podrobných dat pro zjištění subjektivního vnímání symbolů Emoji u jednotlivých respondentů bylo zvoleno kvalitativní a tradice symbolického interakcionismu. Hendl popisuje symbolický interakcionismus: „*Člověk žije v symbolickém světě. Jeho jednání se řídí podle symboly. Symboly mají pro člověka jak osobní, tak sociálně obecný a závazný význam (Hendl, 2016, s. 84).*“ Pro explorativní část výzkumu byla zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru. Otázky se vztahovaly ke zkušenostem respondentů, jejich pocitům a vnímání symbolu Emogi na sociálních platformách. Součástí rozhovoru byl sběr dat prostřednictvím aplikace messenger s požadavkem na omezení verbálních projevů ze strany respondentů. Respondentům byl na odpovědi ponechán časový prostor dle jejich uvážení. Rozhovory probíhaly v domácím prostředí respondentů.

Rozhovor se skládá ze čtyř částí:

- a) Kontextové a demografické otázky, věk, zkušenosti s oblastí ICT a sociálními platformami, subjektivní emocemi při komunikaci face to face v komparaci s emocemi při komunikaci v prostředí ICT.
- b) Praktická část s požadavkem na výběr deseti nejčastěji volených symbolů Emogi při jejich komunikaci v prostředí sociálních sítí. V této fázi rozhovoru není povolena komunikace face to face. K interakci s respondentem dochází pouze prostřednictvím aplikace chat.
- c) Doplnující a sondážní otázky. Respondenti byli požádáni o popis jednotlivých symbolů Emogi a vymezení situací, kdy vybraný symbol používají?
- d) Na závěr rozhovoru jsou respondenti vyzváni k zamyšlení: Zde a v jaké situaci si oni sami představují případné využití symbolů Emogi.

Následně byl proveden doslovný přepis rozhovoru. V návaznosti na jednotlivé dílčí otázky byla získaná data zpracována do excel přehledu. Následovala analýza jednotlivých DVO s cílem vykristalizovat základní kategorie kódování.

5.2.1 Zajištění kvality výzkumu

Pro zajištění kontroly kvality bylo nutné sledovat celý proces. Pro posouzení objektivitu výzkumu bylo vhodné použít triangulaci. Z důvodu dodržení subjektivitu respondentů při rozhovoru v praktické části výzkumu bylo použito kvalitativní šetření a tradice symbolického interakcionismu.

5.2.2 Koncepty kvality výzkumu

Do konceptů kvality výzkumu byla zařazena validita, reliabilita a dodržení etického kodexu výzkumu.

Validita

Validita neboli platnost výzkumu je zajištěna pečlivým výběrem pramenů pro heuristické šetření. Teoretická část je posloupným vedením od problematiky vymezení současné profese sociálního pedagoga, představením eventuálních důvodů pro rozvoj jeho komunikačních dovedností v kontextu přenosu emoční složky mezilidské interakce do prostředí ICT. Dále byli pečlivě vybráni a osloveni respondenti obdobné věkové kategorie (18-20 let) z prostředí středních škol a prvního ročníku VŠ. Nedílnou součástí validity je maximální snaha o systematickou, podrobnou analýzu dat a jejich interpretace.

Reliabilita

Spolehlivost výzkumu je zajištěna podrobným a přesným přepisem záznamu rozhovoru. Respondentům byl předložen shodný rámec otázek a ponechán časový prostor dle jejich uvážení. Všechny rozhovory proběhly u respondentů v domácím prostředí prostřednictvím aplikace WhatsApp a messenger.

Etický kodex výzkumu

Pro zpracování bakalářské práce bylo zajištěno dodržování etických principů, ze strany výzkumníka maximální snaha, aby nedošlo k poškození či újmě respondentů nebo výzkumníka. Byl pořízen hlasový souhlas a dále písemný informovaný souhlas

respondentů. Je kladen důraz na ochranu osobních údajů a soukromí respondentů. Respondentům byla ponechána možnost se k položené otázce nevyjádřit. Respondenti byly na základě jejich souhlasu v rozhovoru oslovení vykáním s křestním jménem. Pro analýzu dat byla identita s jejich souhlasem změněna na respondent číslo 1-5.

5.3 Analýza a interpretace dat

Interpretace dat proběhla na základě analýzy zvolených kategorií a otevřeného kódování. Pro znázornění a identifikaci znaků a jevů byla využita barevná škála a program excel. Postupně bylo u DVO provedeno postupné analyzování konvergence a komparace získaných informací. Byly vyhodnoceny a ukotveny výchozí kategorie a identifikovány kódy. Následně byla provedena vztahová analýza mezi jednotlivými kategoriemi. Výstupní data byla formulována do závěru výzkumné zprávy.

5.3.1 Kódování, vybrané funkce symbolů Emogi

Obsah pěti rozhovorů byl doslovně přepsán na 35 stran formátu PDF. Data byla zpracována do přehledu ve formátu excel. Byly analyzovány jednotlivé DVO, a to za účelem zjištění názorových postojů uživatelů, jejich znalostí a zkušeností s prostředím sociálních sítí. Na základě této analýzy byly vytvořeny kódy a interpretována data vztahující se k DVO 1 a DVO 2. (tabulka kategorie a kódy DVO1 a DVO2, příloha A.)

Druhým krokem bylo analyzování dat v kontextu **modality, fatické a emotivní funkce**. Zde byla zpracována fáze rozhovoru prostřednictvím sociální sítě messenger

5.3.2 Definování kategorií

Z důvodu podrobné a přehledné analýzy emočního náboje vybraných symbolů Emogi, byly DVO3, DVO4 zpracovány v programu excel a s využitím barevné stupnice. Pro DVO5 byla navržena kategorie uplatnění Emogi a kódy: Funkce uplatnění; Pravidla pro použití symbolu Emogi; Budoucnost Emogi. Kompletní analýza zaznamenaných dat a rozboru je nahrána na nosič a vložena do desek bakalářské práce.

Kategorie prostředí komunikace

Otázky byly cíleny na věk, kdy klienti přístup k ICT získaly, důvody získání tohoto přístupu, nejvyužívanější sociální sítě ICT.

Kategorie prostředí komunikace obsahuje kódy:

- a) **Věk;** respondenti shodně udávají věk mezi 10 až 13 rokem jejich životů. Jeden respondent uvedl, že: „Je to tak dávno, že si to již ani nepamatuji.“
- b) **Důvody přístupu k ICT;** respondenti shodně uvedli mezi hlavní důvody zpřístupnění prostředí ICT požadavky ze strany vzdělávacího systému. Další důvody byla docházka do školy a rodičovská kontrola. Respondenti pozitivně kvitují možnost začlenění se do sociálních skupin v prostředí ICT.
- c) **Lokální prostředí;** respondenti využívají ICT v domácím prostředí ke školní přípravě, ke komunikaci ve škole. Kvitují přístup k wifi a datům ve školním prostředí.
- d) **Sociální sítě;** všech pět respondentů minimálně jednou v průběhu rozhovoru uvedl sociální síť messenger. Mezi další oblíbené sítě patří Facebook, Instagram.

Kategorie účastníci komunikace

Otázky byly směřovány na mezilidskou interakci respondentů. Zároveň byla položena otázka: „*Zda znají ve svém okolí, někoho, kdo prostředím ICT nevyužívá?*“ Dále bylo cíleno na množství času stráveného v prostředí sociálních sítí a na vnímání pozitivních a negativních dopadů tohoto prostředí.

Kategorie účastníci komunikace obsahuje kódy:

- a) **Komunikant a sociální sítě;** respondenti shodně uvedli, že nejčastěji komunikují prostřednictvím sociálních sítí s kamarády, školní skupinou; s rodinou. Dva respondenti uvedli, že využívají kyberprostor pro: „*Zabití nudy, zabití volného času.*“
- b) **Digitální exulant v ICT;** Respondenti neznají ve svém okolí nikoho, kdo by prostředím ICT ve svém životě nevyužíval. Dle vyjádření není výjimkou ani generace seniorů. Tuto kategorii, babiček a dědečků, vnímají respondenti v prostředí ICT pozitivně. Generace seniorů, dle zkušeností respondentů, velmi ráda využívá symboly Emogi pro vyjádření citového projevu v podobě zvýšeného množství srdíček.

- c) **Čas strávený na sociálních sítích;** Respondenti uvedli, že svůj mobilní telefon mají neustále u sebe, včetně nočních hodin. Velmi často využívají aplikaci budíků. Nejčastěji v průběhu rozhovoru znělo: *„Je hodně propojený; všichni s tím počítají, kdykoliv na čemkoliv dohodnout; musím komunikovat.“* Pouze jeden respondent z pěti uvedl, že bez přístupu k internetu by mohl být v průběhu jeho dovolené.
- d) **Přínos sociálních sítí;** Přínosem je pro respondenty především splnění rychlosti odezvy komunikace, způsob jejich každodenní komunikace, je to prostřední trávení jejich volného času.
- e) **Negace sociálních sítí;** Respondenti na jedné straně povědomí o negativních dopadech prostředí ICT hovoří, zároveň upozorňují na systémovou podmíněnost toto prostředí využívat. Za negativní považují: *„Neinformovaní lidé, kteří komentují něco, o čem pořádně nic neví...“*

Kategorie Terminologie ICT a druhy komunikace

Kategorie terminologie byla cílena na schopnost respondentů definovat prostředí je jejich každodenní součástí, na otázky vztahující se k vymezení pojmů verbální a neverbální komunikace.

Kategorie obsahuje kódy

- a) **ICT;** respondenti definovali prostředí ICT jako prostředí: *„Informujeme a s někým komunikujeme; komunikace s lidma.“* Shodně si vybavili pro pojem ICT: elektroniku a mobil.
- b) **Verbální komunikace;** respondenti měli s definováním tohoto termínu problém. Dva z respondentů mají spjatou formu komunikování jako řeč.
- c) **Neverbální komunikace;** zde dva respondenti odpověděli, nevím. Další chápu tuto formu komunikace jako formu psaného vyjádření či řeči těla.

Kategorie komunikace ICT versus face to face;

Zde byly cíleny na terminologii a vyjádření, definování: Komunikace tváří tvář, tedy reálnou mezilidskou interakci a komunikace v prostředí kyberprostoru, v ICT. Respondenti byly požádáni o vyjádření rozdílu při komunikaci v těchto prostředích.

Zároveň respondenti odpovídali na otázku, které z těchto prostředí využívají raději, kterému dávají přednost.

- a) **Face to face, (tváří v tvář);** při této formě komunikace respondenti uvědomují, že: *„Jak se chová; vidíte, jak se tváří atd. a můžete s tím něco dělat; jak reaguje; víte, jak to ten člověk myslí.; člověk prostě vidí obličej toho druhého, jeho emoce, jak se chová, co dělá s rukama.“* Respondenti automaticky hovořili o emocích, o neverbální komunikaci, přestože tyto termíny nebyly ve své podstatě schopni definovat, vymezit se k nim.
- b) **Kyberprostor;** respondenti si uvědomují problematiku prostředí v kontextu důvěryhodnosti obsahu a smýšlení jejich protějšku při interakci, hovoří o možnosti záměrné změny identity a profilu uživatelů ICT. *„Zapíraj, že se něco děje; se to snažím jakoby skrýt; Vlastně nevíte, jaká je realita; nejde tak snadno vyčíst; to není úplně přirozené; neupřímný.“* Zároveň kvitují možnost dostatku času na to si případnou odpověď rozmyslet, nebo zastříť reálný stav jejich psychického rozpoložení.
- c) **Face to face versus ICT;** Všech pět respondentů na tuto otázku odpovědělo okamžitě bez váhání. dva z respondentů kvitují spíše osobní setkání a komunikace face to face. Důvody jsou právě možnost načíst si neverbální projevy a možnost na ně reagovat. Tři respondenti se cítí komfortněji při komunikaci v prostředí ICT.

Kategorie Emoce

Respondenti byly vyzvány k vyjádření se k slovu emoce, jak vyjadřují emoce v každodenní realitě, a jak v prostředí ICT. Na základě získaných dat byly nastaveny dva kódy:

- a) **Emoce;** jeden z respondentů definoval emoce jako: *„Pocit, můžeme vyjádřit, ale nemůžeme si na to sáhnout.“* Tři respondenti hovořili o negativních emocích v podobě vzteku a naštvání se na druhého. Respondent číslo pět definoval emoce jako: *„Rozpoložení člověka a to, čím si zrovna prochází, jsou cítit jeho city atd.“* Respondent číslo 3 vnímá emoce jako: *„Většinou obtíž; tlačej lidi nazpátek, třeba vztek. Empatie; tu nesnáším.“*
- b) **ICT a emoce;** Respondenti využívají pro vyjádření emoční roviny v mezilidské interakci v prostředí ICT symboly Emogi (smajlíků). Jeden respondent navíc

uvedl prostředek Gify. Při běžné komunikaci vnímají respondenti možnost načíst si neverbální komunikaci, na jehož základě umí předpokládat skutečné úmysly jejich protějšku.

5.3.3 Modalita, fatické a emotivní funkce symbolu Emogi

Druhá a třetí část rozhovoru byla provázána s praktickým využitím prostředí sociálních sítí. Byly nastaveny tři kategorie: Kategorie vizuální shoda symbolu; Kategorie shoda neverbální popis symbolu; Kategorie verbální popis a rozbor symbolu (Tabulka č. 2. Vybrané symboly Emogi (zaslané v jedné zprávě) příloha B.)

Kategorie vizuální shoda symbolu

Respondenti byly požádáni o zaslání deseti jimi nejpoužívanějších symbolů Emogi v jedné zprávě do skupiny na vytvořené pro potřeby rozhovoru v aplikaci messenger. Celkem bylo ze strany respondentů zasláno padesát symbolů Emogi. Shoda panovala o tři symbolů, kdy se shodli vždy dva z respondentů. Ve čtvrtém případě lze chápat shodu z důvodu zvolené lidské postavy se zakrytými ústy, jednou ženského a jednou mužského pohlaví.

Kategorie shoda neverbální popis symbolu

V další fázi byly respondenti vyzváni k postupnému zaslání jednotlivých symbolů Emogi se stručným komentářem, co daný symbol vyjadřuje. Vše probíhalo bez verbální komunikace. (Tabulka č. 3, kategorie shoda neverbální popis symbol Emogi, příloha C.) Ve vypracované analýze shodných prvků emoční roviny a použitých symbolů Emogi se respondenti shodli pouze u jednoho symbolu. Respondenti v aplikaci messenger pracovali rychle, jejich reakce byly okamžité, při řazení slov k symbolům nezaváhali. U dalších symbolů lze vnímat určitou spojitost popisu symbolu v kontextu synonym.

Kategorie verbální popis a rozbor symbolu

V této fázi šetření respondenti popisovali vlastními slovy, jak jednotlivé symboly vnímají, v jakých situacích je používají. Následně byly vyhodnoceny kódy s obdobným emočním zabarvením. Respondenti využívají symboly Emogi zejména pro vyjádření emocí radosti, smutku, v případě označení trapasu, tedy něčeho, co se jim nepovedlo. Zároveň používají symboly Emogi pro vyjádření ironie. Respondenti počítají s možným

problémem interpretace jejich komuniké na straně komunikátora. Tři respondenti počítají s případnou odezvou s požadavkem na vysvětlení obsahu. Jeden respondent považuje problém s interpretací komuniké za problém komunikátora a možné dopady nedorozumění tzv.: „Háže za hlavu.“ Zároveň respondenti přiznali, že i oni v některých případech fabulují o svém aktuálním psychickém stavu. (Tabulka č. 4 kódy emoční roviny; Tabulka č. 5 kódy komparace respondentů a emoční roviny symbolů Emogi. příloha E.)

- a) **Fatická funkce symbolu Emogi;** Symboly používají také z důvodu zahájení komunikace, ukončení komunikace a tzv.: „Vyplnění trapného ticha.“ Tento přístup respondentů lze začlenit do plnění fatické funkce symbolu Emogi.
- b) **Modální funkce symbolu Emogi;** Pro efektivní posouzení obsahu komuniké, a tedy funkci modality symbolu Emogi, je nezbytnou součástí komuniké také slovní vyjádření zprávy. Jedna z respondentek se již pokusila napsat zprávu pouze formou symbolu Emogi. Sama vyhodnotila její výstup za ne zcela srozumitelný jejímu okolí.
- c) **Emotivní funkce symbolu Emogi;** Respondenti využívají této funkce často a rády. Předpokládají, že různou interpretace použití daného symbolu Emogi. Symbol, který jeden respondent použije pro vyjádření nejistoty, může druhý vnímat jako označení trapasu.

5.4 Uplatnění symbolu Emogi při sociální komunikaci

Respondenti shodně uvedli, že vzhledem k množství používaných symbolů Emogi si je velmi složité představit jejich uplatnění. Přesto, oni sami tyto symboly při komunikaci prostřednictvím sociálních sítí opakovaně a často užívají.

Funkce uplatnění

Respondenti reagovali na otevřenou otázku uplatnění symbolu Emogi. Jednoznačně se shodli na uplatnění: „*V komunikaci mezi lidmi, to stoprocentně!*“ Dva respondenti vidí možnost využití při hodnocení služeb, například v obchodě. Jeden respondent již má zkušenost a uplatnění těchto symbolů ve zdravotnictví, a to v podobě stupnice znázornění bolesti při práci lékaře s dětskými pacienty.

Pravidla a vyjádření emogi

Na otázku, zda a případně jaká pravidla pro používání symbolu Emogi, respondenti jednoznačně odpověděli: „*Nemají pravidla; pravidla podle mě nejsou; To asi ne.*“

V návaznosti na předchozí části rozhovoru jsem zaznamenala pro oblast použití symbolu Emogi, určité dodržování etické normy. Jeden respondent doslova uvedl: „*Pokud nemáte dobrý vztah se šéfem třeba jako kamarádskej, kdybyste si takhle psali o práci a tak, tak jakoby přímo v práci asi úplně ne.*“ Další respondent má pro dodržení určité korektnosti symbol, který označil jako: „*Zasmála bych se, ale není to vhodné.*“

Budoucnost Emogi

Respondenti reagovali na otázky vztahující se k vizi uplatnění symbolů Emogi, k jejich dalšímu vývoji. Zaznamenány byly odpovědi typu: „*Bude se používat více než teď; je jich jenom pár, který to dokážou vystihnout správně; No ve svém vývoji, podle mě částečně ano. Podle mě pořád potřebujeme slova.*“ Respondenti zároveň poukázali na používání barevného rozlišení těchto symbolů. Respondent číslo 3 na jedné straně chápe tyto symboly jako dětské, na druhé straně kvituje používání těchto symbolů ze strany jeho okolí směrem k němu. Za významné považuje symbol Emogi vztek. Tento symbol má při interakci s jeho matkou tři různé barvy. Pokud je použitý symbol rudého Emogi zlost, raději matce nevolá a zůstává u přítelkyně.

5.5 Vztahy mezi kategoriemi

Zákony platné pro naši komunikaci face to face s prvky verbální a nonverbální komunikace získávají v prostředí ICT nová pravidla. Obě formy jsou součástí každodenní životů společnosti. Vztahy mezi jednotlivými kategoriemi jsou vedeny k cíli zjistit, jak se současná generace dospívajících vyrovná s chybějící nonverbální složkou mezilidské interakce v prostředí ICT.

Vztah kategorie účastníci interakce a prostředí komunikace

Respondenti se shodli, že přístup k prostředí ICT byl a je podmíněn požadavky systému. Primárně v kontextu vzdělávání. Zároveň si uvědomují, že mohou z prostředí poklidu domova komunikovat bez omezení se svým okolím. Naše doposud známé lokální

prostředí domova se svým bezpečím tak vrůstá do prostředí ICT s jeho bezmeznými hranicemi a pravidly.

Vztah kategorie komunikace face to face a uplatnění symbolu Emogi v prostředí ICT

Respondenti pociťují rozdíl mezi komunikací face to face. Při této komunikaci vnímají nonverbální projevy zúčastněných. Jsou, dle jejich prohlášení, schopni reagovat a odhadnout při komunikaci záměr jejich protějšku. V prostředí ICT vnímají potřebu předjímat, že informace a komunikace mohou být zkresleny případnou fabulací, ovlivněním identity zúčastněných a způsobem interpretace emočního vyjádření symbolem Emogi. Velmi často používají symboly Emogi pro vyjádření jejich psychického stavu, i když sami, ne vždy otevřeně svému sociálnímu okolí přiznají jejich skutečné psychické rozpoložení. Zároveň respondenti uvedli zkušenosti s použitím těchto symbolů v rovině ironie. Ta je pro ně v případě komunikace face to face rozhodně čitelnější než v prostředí ICT.

5.6 Formulování závěru výzkumné zprávy

Cílem šetření bylo analyzovat a najít odpovědi na hlavní výzkumnou otázku: „*Jak jsou emoce vyjádřené formou emogi při mezilidské interakci v prostředí ICT pro uživatele definované, a tím i srozumitelné pro sociální prostředí?*“ Vzhledem k objemu uživatelů sociálních sítí nelze na základě tohoto šetření činit žádné zásadní závěry. Šetření kvalitativní strategií má představit možný úhel pohledu pěti dospívajících jedinců, kteří se s prostředím ICT setkávají od svého dětství. Zároveň slouží jako pilotní šetření pro kvantitativní strategii budoucí diplomové práce.

Dílčí výzkumná otázka 1 (DVO1) ve znění:

Proč a jaké sociální sítě při své interakci a za jakým účelem, současní adolescenti ve své mezilidské interakci používají?

Nezbytnou součástí vývoje každé civilizace je vědecko-technický pokrok, kdy se pozitivní a negativní dopady projeví v její kultuře, ve způsobu mezilidské interakce. Posledních deset generací, z deseti tisíc předchozích, komunikuje prostřednictvím

reálného face to face a prostřednictvím ICT současně. Nejčastěji jsou využívány sociální sítě Facebook a messenger, Instagram, WhatsApp. Důvodem využívání prostředí ICT je rychlost, stručnost a všude přítomnost internetu. Tyto bonusy komunikace jsou ze strany uživatelů ICT plně kvitovány. Mají své přátele, rodinu i školní povinnosti na dosah dle jejich vlastní potřeby, mají svou sociální svobodu rozhodování s kým, kdy a jak budou ve spojení.

Dílčí výzkumná otázka 2 (DVO2) ve znění:

Co pro respondenty představují termíny informační a informační technologie, komunikace face to face, verbální a nonverbální složka mezilidské komunikace.

Tato otázka byla pro respondenty značně limitující. Respondenti byli sami překvapeni, jak velký problém je definovat, popsat tyto termíny slovně. To, co denně používají při své komunikace v ICT se v odpovědích kondenzovalo do slova elektronika a mobil. Verbální a neverbální komunikace, která je součástí každé lidské bytosti, byla pro respondenty nedefinovatelná. Na druhé straně respondenti pociťují rozdíl mezi komunikací Face to face. Při této formě komunikace vnímají možnost nonverbální projevy zúčastněných pozorovat a případně předjímat, jaký je jejich skutečný úmysl, mohou se lépe přizpůsobit, či manipulovat s dalším průběhem této formy komunikace.

Dílčí výzkumná otázka 3 (DVO3) ve znění:

Jaká je u dotazovaných obsahová a emoční komparace vybraných symbolů Emogi v prostředí ICT?

Celkem bylo ze strany respondentů zasláno v sociální aplikaci messenger padesát symbolů. V případě zaslání pouze symbolu Emogi panovala shoda u tří symbolů, vždy ve shodě dvou respondentů. Na první pohled je komparace vybraných symbolů velmi slabá. Po provedení analýzy symbolů Emogi doplněných o stručné písemné vyjádření k jejich obsahu a emočnímu náboji, se komparace zvýšila. Poslední analýza komparace na základě slovního vyjádření doplnění obsahu a emočního náboje jednotlivých symbolů Emogi o slovní vyjádření v návaznosti na květnatý český jazyk a množství synonym, které uživatelé ve svém rodném jazyce mají, prokázala, že emoce nejčastěji používané emoce jsou emoce radosti, smutku, strachu.

Dílčí výzkumná otázka 4 (DVO4)

Při jakých situacích používáte jednotlivé symboly Emogi?

Nejčastěji respondenti uvedli komunikaci s přáteli, rodinou a školou. Důležitou roli při komunikaci v ICT pro ně hraje možnost vyjádřit ironii. Další důležitou funkcí, fatickou, plní symboly Emogi při zahájení či ukončení komunikace. Neméně důležité je pro respondenty funkce emotivní. Písemný projev doplňují o symboly Emogi, čímž podporují emoční obsah sdělení. Zároveň respondenti sami poukázali na problematiku modální funkce těchto symbolů. Jsou si vědomi, že záměr a obsah informace vyslané nemusí být stejně pochopeny při interpretaci na straně komunikanty.

Dílčí výzkumná otázka 5 (DVO5)

V jakých oblastech vidíte možné uplatnění symbolu Emogi?

Používání symbolu Emogi nemá jasná pravidla. Na základě empirického šetření jsou symboly Emogi podpůrným prostředkem vyjádření emoční roviny, doplňují písemnou zprávu. Vzhledem k premise komunikace: „*Informace vyslaná nemusí být informací přijatou,*“ může být forma použití symbolu zavádějící, a ne zcela ideální variantou. Zároveň připomínám možnost ne vždy zcela korektního přístupu uživatelů ICT v podobě disinhibice, fabulace apod. Nonverbální složka v ICT jednoduše a prostě chybí. Přesto respondenti poukázali na možnost uplatnění symbolů Emogi jako evaluačního nástroje, například ve službách a obchodu. Neméně zajímavá je zkušenost respondentky z prostředí zdravotnictví, kde se již symboly Emogi při interakci s malými pacienty používají.

Závěr:

Pozitivní působení jedince na společnost, a obráceně společnosti na jedince, je základem každé vyspělé civilizace. Civilizace Egyptů, Sumerů, Říše Aztéků a další dávno zaniklé civilizace mají společné znaky v podobě rigidních hranic, omezených možností v počtu komunikujících, využívání symbolů v jejich kultuře, a tedy i v mezilidské interakci. Prostředí informačních a komunikačních technologií posunulo hranice současné globální společnosti na orbit planety Země. Uživatelé prostředí ICT utvářejí napříč všech států a společností nový, společný jazyk, Lingua francu.

Dle výsledků šetření neexistují jasná pravidla pro symboly Emogi a vyjádření emocí. Bylo by tedy možné myšlenku na definování symbolů Emogi zavrhnout. Na druhé straně ze šetření vyplývá, že současná generace dospívajících upřednostňuje pro svoji komunikaci prostředí ICT a symboly Emogi jsou pro jejich komunikaci a vyjádření emočního náboje důležité. Vyjadřují jejich prostřednictvím smutek, radost, strach, zlost, lásku a mnohé další emoce a pocity. Pro respondenty je využívání prostředí ICT komfortní, nabízí určitou anonymitu, možnost rozhodování se kdy, kde, s kým a jakým způsobem budou sdílet své zážitky, názorové postoje, emoční rozpoložení apod.

V šetření byl zaznamenán problém s verbálním projevem při požadavku na vymezení se ke každodenně používaným pojmům jako jsou informační a komunikační sítě, emoce atd. Mezi další postřehy lze zařadit problém respondentů se slovní zásobou, se slovním opisem každodenních činností. Požadavek na verbální komunikaci v kontextu vyjádření se respondenty k dané problematice, byl velmi svazující. Lze je specifikovat jako limity šetření.

Respondenti se shodli, že symbol Emogi využívají i z důvodu vizuálního, rychlejšího dekodování obsahu sdělení. Mezi další důvody užívání symbolu Emogi lze zařadit nulovou autokorekci aplikací. Symbol dle jejich vyjádření systém nenahradí, což v případě psaní zpráv lze a následně dochází k zasíláním nesmyslných zpráv. To se v případě použití symbolu Emogi nestane.

Sociální pedagog je tak ve své možné roli mediátorem mezi aktéry, jako jsou například škola a rodina, rodina a sociální odbor, řeší oblasti sociokulturního znevýhodnění, rodina a policejní orgán apod.

Sociální pedagog musí být i velmi dobrým pozorovatelem. Není podstatné, co je řečeno, ale jakým způsobem a v jakých souvislostech daná interakce probíhá. Sociální pedagog je profesí, kterou bez komunikačních dovedností nelze vykonávat. Generace dospívajících upřednostňuje mezilidskou interakci v prostředí ICT. Vzniká nový prostor pro uplatnění profese sociálního pedagoga.

Symbol Emogi patří k nejrychleji rozvíjejícím se jazykům. Vznik symbolů Emogi je spjatý s požadavky na jeho srozumitelnost, v každé kultuře, univerzálnost, rozpoznatelnost, a tedy kvalitu vizuálního zpracování těchto symbolů. Prostor ICT je prostředím, které uživatelé (vývojové skupiny adolescentů) vnímají jako druhou životní realitu. Sociální pedagog by mohl využít toto prostředí pro navázání kontaktu s jedincem či skupinou, icebreak, či evaluaci sezení a zpětnou vazbu zúčastněných. Symbol Emogi by bylo možné zařadit do praxe a funkce profylaktické činnosti. Lze si představit preventivní programy zpracované pro kyberprostor, v podobě kvízů, únikových her, vzdělávacích her s možností odpovědi formou symbolů Emogi (radost, smutek, zlost, láska, prosba, trapnost, průšvih apod.). Neopomenutelné jsou i práce se skupinami imigrantů. Migrace patří do 21. stol., a právě symbol Emogi by měl patřit díky své srozumitelnosti a vizuálnímu zpracování do skupiny komunikačních nástrojů práce sociálního pedagoga s touto cílovou skupinou. Další zajímavou možností uplatnění symbolů v praxi sociálního pedagoga je i oblast rozvoje finanční gramotnosti. Mnoho jedinců a rodin se v průběhu svého života potká se situacemi, které mohou znamenat finanční problémy, v důsledku existenční problémy. Toto téma je v kontextu současných ekonomických problémů velmi aktuální. Profylaktická funkce pedagogiky by měla patřit v této oblasti mezi zásadní. Bankovní domy dnes nabízí produkty v podobě běžných účtů a debetních karet dětem od 13. let. Lze si představit demoverze běžných účtů, kde si uživatelé vyzkouší imaginární hospodaření s finančními zdroji, kde se naučí zadat si trvalé a inkasní příkazy, odkontrolovat si své příchozí a odchozí platby. Forma symbolu Emogi jako evaluace jejich výkonů. Ideální by bylo propojit získávání finančních prostředků (imaginárních) na základě plnění úkolů. Ukázat dospívajícím, že nejprve je potřeba pracovat, plnit si povinnosti, poté přichází doba odpočinku a užívání si zasloužené odměny. V naší společnosti často hovoříme ve vztahu k jedinci o jeho právech, méně často hovoříme o jeho povinnostech. Další ze specifických úkolů pro sociálního pedagoga je poukázat a vysvětlit otázku vyrovnání misek vah mezi právem a povinnostmi jedince vůči společnosti a opačně. Žlutá barva pro práva, oranžová pro

povinností, zelená pro ideální nastavení vzájemného prospěchu, červená pro negaci, tak by mohla vypadat barevná škála symbolů Emogi v praxi sociálního pedagoga v této sekci práv a povinností.

Za velmi křehkou v návaznosti na negativní dopady nadměrného či neefektivního využívání ICT lze považovat skupinu adolescentů. Osobní životní role rodiče této věkové skupiny a profesní role vychovatelky klientů Výchovného ústavu, každodenní interakce, utvrzuje přesvědčení, že je nutné pro prostředí ICT rozvíjet komplexně oblast kritického myšlení. Manipulativní techniky sociálních aplikací přináší do života jejich uživatelů změny. Bez kritického myšlení není na prostředí ICT připraven dospělý jedinec, natož ti nejzranitelnější, nejvíce ovlivnitelné skupiny dětí, dospívající. Z tohoto důvodu by měla být role sociální pedagogiky posílena tak, aby se nemusela cítit jako levoboček výchovného procesu. Je nutné pro ni získat maximální podporu.

Dirigent uchopí hůlku, mávne. Orchester čítající i několik desítek muzikantů z různých konců světa, různého mateřského jazyka, započne symfonii. Lingua franca hudebníků, jsou již více než osm set let noty. Symbol Emogi: Sociální pedagog uchopí mobil, podívá se na právě přijatou zprávu dítěte, válečného běžence v 21. stol...

Seznam použitých zdrojů

5.7 Tištěné zdroje

- BĚLÍK, Václav, SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava: *Prevence rizikového chování žáků z pohledu pedagogů*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 142 s. ISBN 978-80-7435-726-8.
- DOČEKAL, Daniel, MÜLLER, Jan, HARRIS, Anastázie, HEGER, Luboš: *Dítě v síti: manuál pro rodiče a učitele, kteří chtějí rozumět digitálnímu světu mladé generace*. Praha: Mladá fronta, 2019. 207 s. ISBN 978-80-204-5145-3.
- DOLEJŠ, Martin, SKOPAL, Ondřej, SUCHÁ, Jaroslava: *Protektivní a rizikové rysy u adolescentů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 153 s. ISBN 978-80-244-4181-8.
- GEERTZ, Clifford: *Interpretace kultur*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. 565 s. ISBN 80-85850-89-3.
- HALLIDAY, Michael Alexander: *Jazyk jako sociální sémiotika*. Eva Chalupová (s přispěním původního překladu Aleny Radové). Brno: Vutium, 2021. 327 s. ISBN 978-80-214-5732-4.
- HENDL, Jan: *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, s.437. ISBN 978-80-262-0982-9.
- KABÍČEK, Pavel, CŠÉMY, Ladislav, HAMANOVÁ, Jana: *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014, 343 s. ISBN 978-80-7387-793-4.
- KOUKOLÍK, František, RENČÍN, Vladimír: *Mozek a jeho duše*. čtvrté, rozš. a přeprac. vyd. Praha: Galén, 2014, 455 s. ISBN 978-80-7492-069-1.
- KRAUS, Blahoslav: *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- MIŠOVIČ, Ján: *Komunikace ve společnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 303 s. ISBN 978-80-7380-545-6
- NAKONEČNÝ, Milan: *Základy psychologie*. Praha: Academia, 1998, 590 s. ISBN 80-200-0689-3.
- NAKONEČNÝ, Milan: *Lidské emoce*. Praha: Milan Nakonečný 2000, str.7. ISBN 80-200-0763-6.

- NEŠPOR, Karel: *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001, 157 s. ISBN 80-7178-515-6.
- SOCKWELL, Felix, POTTSOVÁ, Steven: *Řeč ikon*. Ježková, Klára. Vytlačeno v Číně: Nakladatelství Slovart. 2018. 16 s. ISBN 978-80-7529-519-4
- SPITZER, Manfred: *Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. Ryčl, František. Brno: Host, 2014, 341 s. ISBN 978-80-7294-872-7.
- ŠERÝ, Ladislav: *Laserová romance 3*. Praha: Fra, 2009. 183 s. ISBN 978-80-86603-07-0.
- ULRICHOVÁ, Monika: *Člověk, stres a osobnostní předpoklady: souvislost osobnostních rysů a odolnosti vůči stresu*. Ústí nad Orlicí: Oftis ve spolupráci s Pedagogickou fakultou Univerzity Hradec Králové, 2012. 100 s. ISBN 978-80-7405-186-9.
- VYBÍRAL, Zdeněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2009. str. 272. ISBN 978-80-7367-387-1
- ŽANTOVSKÁ, Irena: *Rétorika a komunikace*. Praha: Dokořán. 2015. 287 s. ISBN: 978-7368-712-5.

5.8 Online zdroje

- Bible21. *Bábel*. [online] In: vira.cz, 2022 [cit. 2022-12-28]. Dostupné z: <https://bible21.cz/wp-content/uploads/2010/12/BIBLE21mojis.pdf>.
- ČSÚ. *Používání mobilního telefonu a internetu na mobilním telefonu* [online]. In: statistiky. [cit. 2022-12-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/90577057/06200419k05.pdf/627d8b02-5e38-4c20-b5a1-27d04d14350a?version=1.1>.
- Ludwig Wittgenstein. *citáty* [online]. Praha: © 2008-2023, In: Databazeknih.cz, [2023-12-11]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/citaty/ludwig-wittgenstein-10395>.
- Wikisofia.cz. *Emoce* [online]. © 2013. [cit. 2023-02-03]. ISSN: 2336-5897 Dostupné z: <https://wikisofia.cz/wiki/Emoce>.
- FABUŠ, Palo. *Událost a sémiodynamika: Napětí mezi rychlostí a srozumitelností v komunikačních procesech*. In: Media Studies. [online]. 2022 [cit. 2022-12-28]. Dostupné z: https://www.medialnistudia.fsv.cuni.cz/front.file/download?file=2013_03_02_fabus.pdf.

- GULOVÁ, Lenka. *Kdo je sociální pedagog*. In: Asociace sociálních pedagogů [online]. Praha: asociace sociálních pedagogů, 2022 [cit. 2022-12-28]. Dostupné z: <https://asocp.cz/asocp/kdo-je-socialni-pedagog/>.
- HORÁKOVÁ, Veronika. *Zamyšlení: Kdo je Sociální pedagog a jaká je jeho pracovní náplň?* In: Asociace sociálních pedagogů [online]. Praha: asociace sociálních pedagogů, z. s. 2022 [cit. 2022-12-28]. Dostupné z: <https://asocp.cz/z-praxe/socialni-pedagog-zamysleni/>.
- HOFMANNOVÁ, Jana. *Konverzace*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.) [online]. CzechEncy-Nový encyklopedický slovník češtiny, 2022 [cit. 2022-01-28]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KONVERZACE#fatick%C3%A1%20funkce>.
- HUDEC, Martin. *Temperament* [online]. 2016 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://psychologieprokazdeho.cz/podstata-nasi-osobnosti/>.
- CHROBOK, Michael. *Historie emoji, odkud se vzali smajlíci?* [online]. 2016 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: <https://smartmania.cz/historie-emoji-odkud-se-vzali-popularni-smajlici/>.
- IT SLOVNÍK. *Co je to scrollovat?* [online]. Praha© 2008-2022, IT-Slovník.cz team. [cit. 2022-12-28]. Dostupné z: https://itslovník.cz/pojem/scrollovat/?utm_source=cp&utm_medium=link&utm_campaign=cp.
- KRAUS, Blahoslav. K vývoji české sociální pedagogiky. *Pedagogika: časopis pro vědy o vzdělání a výchově*. Praha: Univerzita Karlova [online], roč. 2007, č. 2, s. 132-144 [cit. 2023-11-21] ISSN 2336-2189. Dostupné z: https://file:///C:/Users/ASUS/Downloads/P_2007_2_04_K_v%C3%BDvoji_132_144.pdf.
- KRAUS, Blahoslav, HOFERKOVÁ, Stanislava. Ke vztahu sociální pedagogiky a práce [online]. *Sociální pedagogika*, 2016, r. 4, č.1, s. 59 [cit. 2023-02-28]. ISSN 1805-8825 Dostupné z: https://soced.cz/wp-content/uploads/2016/04/STUDIE-SocEd_Ke-vztahu-soci%C3%A1ln%C3%AD-pedagogiky-a-soci%C3%A1ln%C3%AD-pr%C3%A1ce.pdf.
- SHERMAN, Thamah. *LINGUA FRANCA*. In: CzechEncy [online]. ČR, 13.11.2021 [cit. 2023-11-03]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/LINGUA%20FRANCA>.

- LUPAČ, Petr. *Po mileniálech přicházejí sněhové vločky, přehnaně citlivá a sebestředná generace*. [online]. [citováno 2023-01-12] dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/milenialove-snehove-vlocky-generace-mladi-teenageri-studenti-spolecnost_1711202300_ber.
- NÁRODNÍ STRATEGIE PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE: NA OBDOBÍ 2019–2027. In: MŠMT [online]. PRAHA, 2019 [cit. 2023-15-02]. Dostupné z: https://www.pppuk.cz/soubory/primarni/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf.
- MODALITA. In: Dobrý slovník. [online]. [cit. 2022-01-27]. Dostupné z: <http://www.dobryslovník.cz/cestina?modalita>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. *Slovníček pojmů* [online]. Praha: MVČR, 2023 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Bílá kniha* [online]. Praha: MŠMT, 2023 [cit. 2022-12-20]. Dostupné z: file:///C:/Users/ASUS/Downloads/bilakniha-2.pdf.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020* [online]. Praha: MŠMT, 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/Strategie_2020_web.pdf.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+* [online]. Praha: MŠMT, 2023 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf.
- NĚMEC, Jiří, ŠÍP, Radim. *Manifest Sociální pedagogiky* [online]. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. 2013, (1), s. 5-9 [cit. 2023-02-28]. ISSN 1805-8825. Dostupné z: <https://soced.cz/wp-content/uploads/2014/04/Manifest-Soci%C3%A1ln%C3%AD-pedagogiky.pdf>.
- PARLAMENTNÍ LISTY. Ministr Gazdík: *Využívání pozice sociálního pedagoga budeme průběžně vyhodnocovat* [online]. Our media.cz. 2022, [cit. 2023-02-28]. Tisková zpráva. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Ministr-Gazdik-Vyuzivani-pozice-socialniho-pedagoga-budeme-prubezne-vyhodnocovat-699636>.

- RAKOVÁ, Michaela. *Hieroglyfy 21. století?* :-o. [online]. 2023, [cit. 2023-02-02]. In: KPMG Česká republika, s.r.o. 2023. Dostupné z: <https://www.marwick.cz/zivot./hieroglyfy-21-stoleti>.
- Sociologická encyklopedie. *Kultura*. [online]. 2020, [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Kultura>
- The social dilemma*. [film]. In: Netflix. Režie Jeff Orlowski, USA. 2020
- WAGNER, Janek.: *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů* [online]. Pedagogicke.info 2018 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <http://www.pedagogicke.info/2018/12/navrh-zakona-kterym-se-meni-zakon-c.html>.
- ZÁKON č. 89/2012 Sb. Nový občanský zákoník, část první, díl 2, oddíl 1, §30. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, s. r. o., 2010–2022 [cit. 2022-12-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89?text=zletilost>
- ZÁKON č. 138/2019 Z. z. Zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Zákony pre ľudí [online]. © S-EPI s.r.o. 2010–2023 [cit. 2022-12-28]. Dostupné z <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2019-138><https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-181>.
- ZÁKON č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. In: Zákony pro lidi [online]. © AION CS, s. r. o., 2010–2022 [cit. 2022-12-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>
- ZÁKON č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. In: PSPČR [online]. 2022 [cit. 2022-12-22]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=215837>

Seznam příloh

- Příloha A   Tabulka kategorie a kódy DVO1 a DVO2
- Příloha B*   Tabulka č. 2. Vybrané symboly Emogi (zaslané v jedné zprávě)
- Příloha C   Tabulka č. 3, kategorie shoda neverbální popis symbol Emogi
- Příloha D   Tabulka č. 4 kódy emoční roviny
- Příloha E   Přepis rozhovoru, respondent číslo 1

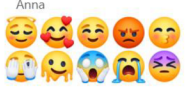

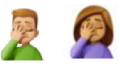
Příloha A

Tabulka kategorie a kódy DVO1 a DVO2

Dílčí výzkumná otázka 1 (DVO1)		2. Dílčí výzkumná otázka 2 (DVO2)	
Proč a jaké sociální sítě při své interakci a za jakým účelem, současní adolescenti ve své mezilidské interakci používají?		Co pro respondenty představují termíny informační a informační technologie, komunikace face to face, verbální a nonverbální složka mezilidské komunikace,	
kategorie	kód	kategorie	kód
prostředí komunikace	Věk	Terminologie ICT a druhy komunikace	ICT
	Důvod k přístupu do ICT		Verbální komunikace
	Lokální prostředí		Neverbální komunikace
	Sociální sítě	face to face	
účastníci interakce	Komunikant a sociální sítě	Komunikace ICT versus face to face	Kyberprostor
	Digitální exulant v ICT		Face versus ICT
	Čas strávený na sociálních sítích	Emoce	Emoce
	Přínos sociálních sítí		ICT a emoce
	Negace sociálních sítí		

Příloha B

Tabulka č. 2. Vybrané symboly Emogi (zaslané v jedné zprávě)

Dílčí výzkumná otázka 3 (DVO3)				
Jaká je u dotazovaných obsahová a emoční komparace vybraných symbolů Emogi v prostředí ICT?				
Respondent 1.	Respondent 2	Respondent 3	Respondent 4	Respondent 5
<p>Anna</p> 				
	shoda u dvou z pěti respondentů			
	shoda u dvou z pěti respondentů			
	shoda u dvou z pěti respondentů			
	shoda u dvou z pěti respondentů, při splnění předpokladu, že jeden respondent je žena a druhý respondent je muž.			

Příloha C

Tabulka č. 3, kategorie shoda neverbální popis symbol Emogi

symbol Emogi	počet shod
 láska	2 x

Příloha D

Tabulka č. 4 kódy emoční roviny

Dílčí výzkumná otázka 4 (DVO4)	
Při jakých situacích používáte jednotlivé symboly Emogi?	
mít rád, láska,	trapnost, trapas, průser
ironie	bezradnost, nejistota zoufalost, nejistota, strach.
poděkování	pláč, smutek
šťěstí, radost, líbí se mi to, smích,	vtipná historka, kulišárna,
zlost	Neutralita

Tabulka č. 5 kódy komparace respondentů a emoční roviny symbolů Emogi

Dílčí výzkumná otázka 4 (DVO4)				
Při jakých situacích používáte jednotlivé symboly Emogi?				
Respondent 1.	Respondent 2	Respondent 3	Respondent 4	Respondent 5
😬 nevinost	😘 láska	🖤🖤	😄 hah vtipné	🙄 odpovíď na vše, když není vhodnější emocii
😍 láska	😞 zoufalost	respondent více Emogi nevyužívá; nicméně zná symboly Emogi, kvituje, že je používá okolí v interakci s ním; respondent má záporný vztah k citu empatie,	🙄 bílost, hloupost	🙄 "já jsem malej, ale šikovnej"
😄 šťastí	❤️ miluju tě		😞 nic moc	😄 paráda
😡 zlost	🙏 prosím		😞 nedávám to	😄 velmi vtipné
😬 pusa	😄 radost		😞 smutný	😄 roztomilé
🙄 schovka	🙄 nejistota		😞 chuť	😄 krásná práce/to dáš
😬 nevim	😄 trapas		🔥 dobry	😄 já vím
😨 strach	🙄 průser		😄 pekny	🙄 trapas
😭 plac	🍀 šťastí		🙄 borec	😄 zasmála bych se, ale není to vhodné
😬 nepříjemnost	😬 nevim		😞 unaveny	😄 heč/dělám si z tebe srandu

Příloha číslo E

Přepis rozhovoru, respondent číslo 1

Dobrý den, dnešní rozhovor bude následně analyzován, bude zpracován pro bakalářskou práci s názvem Symbolická online komunikace v praxi sociálního pedagoga. Na úvod našeho rozhovoru bych Vám ráda poděkovala za Váš vstřícný přístup. Dovolím si Vás požádat o vyjádření k informovanému souhlasu s použitím a zpracováním dat, které při dnešním rozhovoru získám. Je to jednak z důvodu zachování pro budoucí kontrolu validity a reliability, a především z důvodu dodržení etického kodexu. Výsledné znění bakalářské práce Vám v případě Vašeho zájmu ráda předložím, pro případnou zpětnou vazbu. Bude Vám vyhovovat pro oslovení vykání křestním jménem? **Ano.**

Tak. Bakalářská práce se zabývá otázkou, zda jsou emoce vyjádřené formou emoji při mezilidské interakci v prostředí informačních a komunikačních technologií pro svoje uživatele jasně definovatelné, a tím i srozumitelné pro sociální prostředí. Zní to hrozně složitě, ale je to velmi jednoduché. Půjdeme postupnými kroky, rozhovor se skládá ze čtyř částí. Mohla byste se mi prosím krátce představit, kolik Vám je let, jaký studujete obor a jak vypadá Váš běžný den?

Dobrý den, já se jmenuji Anna Vocelová, je mi 18 let. Studuji střední školu vizuální tvorby a studuji branding design. Můj běžný den vypadá tak, že vstávám, jedu do školy autobusem anebo autem, hmm učím se ve škole, potom jdu po škole na jídlo, a podle toho, jak mám brigádu, tak jdu na brigádu, anebo jedu rovnou domů. Máte u sebe po celou tu dobu svůj mobilní telefon? **Ano, mám.** Mohu se zeptat, mobilní telefon máte i přes noc? **Ano, mám, mám ho vedle sebe na parapetu.** Takže je to Vaše druhé já, nebo by se to dalo definovat? **Spíš je to takovej budík.** Dobře. Kdy jste vlastně získala první přístup k internetu, v kolika letech? Mohla byste si vzpomenout? **Asi nějak kolem 14, 13 let.** A byla jste tenkrát jedna z posledních nebo prvních? **Spíš z posledních.** Čím to bylo způsobeno, že jste byla jedna z posledních? Jak to vnímáte? **Kvůli mým rodičům. Oni mají daný, kdy můžeme dostat telefony.** Dobře, děkuji. Kdy jste začala komunikovat se svým okolím pomocí různých aplikací, a hlavně jaké aplikace využíváte? **Tak využívám Instagram a messenger na komunikaci se svými přáteli, hlavně kvůli nim jsme si stáhla tyto aplikace, ehm, facebook ohledně práce.** Je někdo, s kým nekomunikujete, prostřednictvím sociálních sítí, někdo, kdo prostě nemá telefon, nemá sociální síť? (respondentka neudrhuje oční kontakt, při hledání odpovědi odklání zrak do

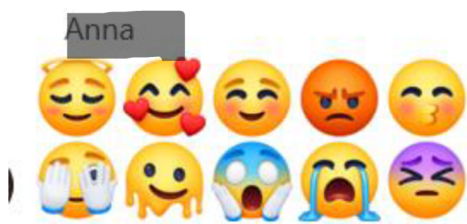
prostoru, v ruce drží svůj mobilní telefon, je klidná, nad odpovědí přemýšlí). **Jediná moje kamarádka, ale s tou stejně musím komunikovat přes teamsy, takže ne.** Takže využíváte sociální st Teams? *Ano.* Děkuji. Jakou roli vlastně ve Vašem životě hrají sociální platformy a kolik času na nich strávíte, máte představu? **Strávím na nich hodně času, ale protože se spíše zabývám ohledně školy a práce, tak ne celý dny.** Studujete tedy desing a to v oblasti informačních technologií, kyberprostoru, nebo, co si pod tím mám představit, když je to v tomto kontextu? **Studuji branding, desing, takže ano, pracujeme hlavně na počítačích atd. Tam spíše hm, hm, děláme v programech než na sociálních sítích.** A komunikujete, ale přes sociální sítě? **S učiteli a tak dále. I s učiteli?** (respondentka mi vstupuje do otázek, v průběhu, nestačím otázku dokončit.) S kým vším tedy komunikujete pomocí sociálních sítích v současné době? **S kamarády, s rodinou, s učiteli, s lidmi z práce.** Děkuji. Co Vám přináší při komunikaci přes sociální sítě takovou největší radost, co tam vidíte jako to na tom, že máte možnost prostě mít u sebe telefon a spojit se s tím svým světem, v čem je to kouzlo? **Nevím, (smích, pokyvování hlavou, veselá mimika).** **Není v tom žádný kouzlo je to elektronika a má nám to pomáhat. Nějak moc velký kouzlo v tom nevidím.** A vidíte nějaká negativa, tím, že vlastně u sebe máte pořád telefon? **Samozřejmě, že to působí na naši mentalitu, na náš mozek, jak jsou v tom ty vlny atd. a není to úplně nejzdravější, ale všechno dobrý je k něčemu špatný.** Otočila jste citát, děkuji (úsměvná reakce). Tak půjdeme dál. Půjdeme na otázku číslo dvě. Ta otázka hlavní jakoby druhá dílčí je: Co pro respondenty představují termíny informační a komunikační technologie, a ještě další termíny. Já je vezmu s dovolením postupně. Vždycky Vám položím otázku a poprosím Vás abyste prostě řekla první, co Vás napadne. Když se budete chtít zamyslet, klidně se zamýšlejte. Čas je jenom Váš. Co si představíte, když vyslovím

- a) Informační a komunikační technologie? **To, že někoho informujeme a s někým komunikujeme?** (respondentka si není jistá, hledá oční kontakt, mimicky se utvrzuje, zda je to očekávaná odpověď). Jakou formou? **Elektronika.**
- b) Co si představíte, když řeknu verbální komunikace? Jestli nic, tak řekněte, že nic, já jen ptám. **Nic.** A když řeknu neverbální komunikace? **Hmmmmm nevím.** (respondentka jeví motorický neklid).
- c) Co, když řeknu, slovo emoce? **Pocit, něco, co můžeme vyjádřit, ale nemůžeme si na to sáhnout.** A jaký vidíte jejich význam v té mezilidské interakci, v té

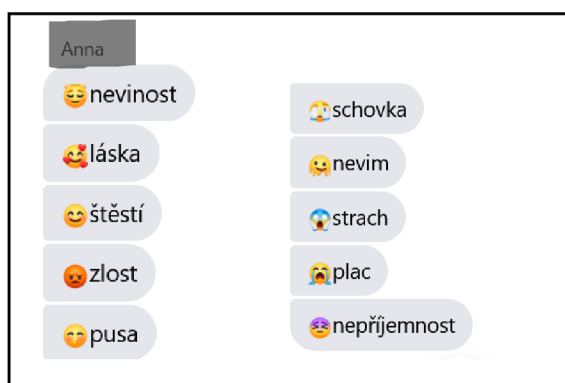
komunikaci mezi Vámi a Vaším okolím? **H, tak lidé podle emocí se musí přizpůsobit tomu druhému.** Moc nerozumím odpovědi, jestli byste mi to mohla přiblížit? Pokud je někdo naštvaný, tak se podle mě musíme přizpůsobit k tomu a nebyt ještě více naštvaný a pokusit se ho třeba nějak zklidnit atd. A jak to provázete s tou (respondentka dokončuje otázku za mne s *tou emoci?* **Že ta emoce je ten vztek.** Emoce je třeba vztek pro Vás? **Ano? Hm.** A jak vypadá vztek, když půjdete s Vaší kamarádkou, co nemá mobil a potkáte se na ulici, budete se bavit face to face, a jak to budete vlastně řešit v prostředí, když to bude kamarádka někde úplně na druhý straně zeměkoule, když to přeženu, jak budete komunikovat a pracovat s emocemi v tomhle prostředí, prostředí sociálních sítí? **Když jsem na sociální síti, tak smajlíkem!** (respondentka mění intonaci, je veselá, slovo *smajlík* vykřikne). Smajlíkem,čili emogi symbolem? **Ano.** Dobře, děkuji. Jaký vidíte rozdíl při komunikaci právě s tou kamarádkou face to face a při komunikaci třeba s někým jiným, kdo komunikuje čistě jenom přes sociální sítě, vnímáte tam nějaký rozdíl, jaké ty rozdíly jsou, pro Vás? **Hm, tak jenom to, že když to je face to face, tak toho člověka můžeme nějak sklidnit, nebo nějak to více zpracovat, a když to je přes mobil, tak to moc nejde.** Mohla byste mi to nějak přiblížit, v čem ten rozdíl je, proč to nejde přes ten mobil? **Protože** (respondentka váhá, hledá jak se vyjádřit) **jste v jedné místnosti a nevíte jak se pořádně ten člověk cejtí. Nemůže to filtrovat.** Nemůžete filtrovat, jako si ho načíst, nebo když sedíte proti někomu a sním komunikujete, tak se děje co? **Tak víte, jak se chová, vidíte jeho, jak se tváří atd. a můžete s tím něco dělat.** Vy sama, více komunikujete, v jakém prostředí? **Protože má hodně věcí na práci, tak spíše přes ten mobil.** A jakou formou tam třeba vyjadřujete emoce? **Emoji.**

- d) My se pomalu přesuneme do třetí části našeho rozhovoru. Tam budeme pracovat s aplikací messenger, s tím, že já Vám budu dávat pokyny, a Vás poprosím, abyste mi reagovala jenom sociální síti. A vlastně mluvit v této části rozhovoru budu s dovolením pouze já. Pokud Vám nebude něco jasného, tak budeme muset vyřešit z Vaší strany čistě pouze za pomoci aplikace messenger. **Ano, dobře.** Já Vás požádám o zaslání celkem deseti symbolů Emogi, které při své komunikaci Vy osobně nejvíce zasíláte, ještě prosím nic nedělejte, protože budeme posílat v jedné zprávě všech deset symbolů, požádám Vás, abyste je tam vyspecifikovala za sebou tak, jak Vás opravdu napadají. Teď prosím. (respondentka obratem, do 13

vteřin zadání splnila, pouze se ujistila, že má emogi dávat do zprávy vedle sebe, ne pod sebe.)

Nyní Vás požádám, abychom vzali prvního Emogi, kterého jste mi poslala, a velmi stručně jste mi v další sms emoci, kterou byste k tomuto Emogi přiřadila. Co pro Vás znamená? To samé Vás poprosím u druhého, pak u třetího, u čtvrtého až po toho desátého. Až to budete mít hotové, tak mi jenom řekněte. *(respondentka pracuje v pomalejším tempu, doptává se, co když nebudete vědět, jak má Emogi definovat? Přerušuji na 15 vteřin nahrávání. Celková doba zpracování požadavku je jeden a půl minuty.*

Hotovo, děkuji. já si je s dovolením stáhnu. Zároveň se omlouvám za komplikace, které při kopírování Emogi pro další zpracování nastaly. Bohužel jsem předpokládala, že to bude v této fázi o něco jednodušší. Nicméně, posuneme se k dílčí otázce číslo 4. A vlastně teď těch deset, které jste mi označila v messengeru a napsala jste mi k nim, tak, jak to cítíte, bych s Vámi ráda jednotlivé symboly prošla a přiblížila si a nastínila v jakých situacích je vlastně používáte. To první, jak byste tedy pojmenovala Emogi, v jakém významu a v jakých situacích jej používáte, dala jste ho na první místo|?

nevinost

když mi někdo něco pošle, tak mu tím v podstatě děkuji. Napíšu mu děkuji a dám za to tohoto smajlíka, aby věděl, že mu to můžu někdy oplatit. To znamená jako nevinnost, v jakém směru? Že mu to můžete potom oplatit, nerozumí? Mohla byste mi to nějak blíž vysvětlit? (respondentka váhá, hledá odpověď, neví.) Takže v jakém případě použijete tohto Emogi, kterého jste nazvala nevinost? **Když mi třeba někdo něco pošle do školy, tak mu tím v podstatě děkuji.** Dobře, děkuji moc. Jdeme dál.

láska

Emogi láska, jestli byste mi jej popsala svými slovy a vlastně řekla v jakém případě ho používáte? **Lásku, tu používám, když si píšu s mojí rodinou.** Jenom s rodinou? **I s kamarády. Abych jim ukázala, že je mám ráda.** A rozlišujete nějakým způsobem, kolik srdíček je k rodině a kolik kamarádům, kolik přítelovi: **Ne.** Takže je to takové obecné vyjádření, nebo? **Ano.**

štěstí

Co třetí místo? **Nevím, jak bych to popsala, vždycky, když, to samé, jak u té první, že to pošlu vždycky, když mi někdo něco pošle. Spíše ke škole atd. nevím, jak bych to jinak poslala.** Takže se cítíte šťastně, nebo jak jinak byste (respondentka kýve hlavou a říká), **hm, ano.**

zlost

Co další Emoji? **Toho používám, když jsem naštvaná.** A máte nějaký rozměr té naštvanosti? **Ne. Je to Emoji.** A posíláte ho komukoliv. **Když mne ten člověk naštve.**

pusa

Páté místo obsadil Emogi, u kterého jste napsala pusa. **Je to podobné jako u jedničky trojky. Vlastně jakou mám náladu, tak si z toho vyberu.** Takže vlastně tyto tři emogi, nevinost, pusu a štěstí řadíte do jedné skupiny jako poděkování, nebo jak tomu mám rozumět? **Ano.**

 schovka

A co další Emogi? Schovka? **To je, když se cítím trapně. Když mne někdo opraví, tak posílám tohle, protože se cítím trapně.** Takže vyjádření nějaké trapné situace? **Ano.**

 nevím

Na sedmém místě máte Emoji a u něj napsáno, nevím. V jakých situacích ho tedy používáte, co vlastně pro Vás znamená, co vyjadřuje? **Nemám ponětí. Nevím, jak bych to vysvětlila.** A tak proč jste ho tam umístila? Do jakých zpráv ho dáváte? **Něco podobného jako ta schovka, cítím se trapně a nevím, jak odpovědět.** Čili je to nějaká emoce, jako smutná, nebo? **Štěstí, ale zároveň neštěstí.** Děkuji.

 strach

Další Emogi, je u něj napsáno strach, je to modrozluto, v jakých situacích ho používáte, při jaké komunikaci, s kým? *(respondentka váhá, hm, hm, hm)* **Když mi někdo pošle něco hrozně zajímavého a já nevím, jak reagovat. Když mi někdo něco pošle a nevím, co na to mám napsat, tak t'k tomu dám tohle smajlíka. Protože znamená, že vha, ale zároveň znamená, že bojíte.** A čeho se bojíte? **Toho, co Vám ten člověk pošle.** *(respondentka se směje).*

 plac

předposlední smajlík je pláč. Smajlík se slzičkama, **To znamená, že jste nešťastný,** Hodně nešťastný, jako? **Může to být hodně nešťastný, ale zároveň i ironie?** A jak rozeznáte tu ironii od toho hodně nešťastného? **Podle toho, o čem se s tím člověkem bavíte.** A, jste si vždycky jistá, že ten člověk Vám vlastně napíše tu skutečnou realitu, jak se cítí anebo, že může využívat toho, že v prostředí vlastně mess. není vidět a jenom používá symbol a vlastně může ve své podstatě fabulovat, když to řeknu ošklivě, tak lhát? Manipulovat s Vámi? **To je jeho přístup, já si můžu myslet, co chci. Nemůžu vědět, co přesně vyjadřuje.** A očekáváte, když mu pošlete smajlíka s pláčem, že on pochopí, že je to pláč a ne ironie? **Ano.**

nepříjemnost

Co nepříjemnost. **Že se mi nechce o něčem mluvit nebo je mi nepříjemný o něčem mluvit.** A jak na to reagují většinou ti, který to píšete? Mají to stejně, vědí, že se Vám nechce komunikovat? **Podle toho, s jakým člověkem mluvím. Někdo mi chce pomoc, někdo mi řekne, chci být sama. Tak mne nechá.**

Když se na ty smajlíky podívám, tak vlastně jste říkala, ta nevinnost, pusa a štěstí, že je využíváte tedy na odpovědi jako poděkování. **Ano.** A je Vám to jedno, nebo čím se orientujete? **Podle emocí. Jak se v tu chvíli cítím. A jaké tedy vnímáte emoce? Co jsou pro Vás emoce? Kdyby, jste je měla pojmenovat? Ehmmmmmmm, něco, co nemůžeme, na co si nemůžeme šáhnout, máme to jenom v hlavě,** Takže jsou to nějaké reakce? **Ano.**

My se posuneme do závěrečné části, kterou bych ráda pojala takovou nějakou Vaší vizí. Myslíte si, a kde by bylo možné vlastně případně symboly emogi uplatnit? K čemu ty Emogi jsou? Kde by se dali uplatnit? **Tak samozřejmě v komunikaci mezi lidmi, to stoprocentně, třeba v nějakých reklamách, že v podstatě všechno je komunikace, že Emogi zná hrozně moc lidí.** Myslíte si, že Emogi potřebuji nějaký ústní překlad, nebo, že když vezmu Emogi tady v Čechách a pošlu ho klukovi do Austrálie, tak jeho význam pochopí? **Myslím, že pokud mají aspoň podobnou, podobně chápající smysl jako my, tak ano.** Mají Emogi vůbec nějaká pravidla, případně jaká? **Hm, nemají pravidla.** Nemají? Tak v českém jazyce ve své podstatě je měkké i, tvrdé y, vím, kdy mám napsat velké písmeno apod., vím, jak mám postavit větu, aby druhého nenaštval, jak to funguje u Emogi? **V podstatě, když chcete něco říct, tak to napíšete, a za to dáte nějaké Emogi, aby ten člověk věděl, jak to má vzít. Třeba napíšete Ahoj, a je rozdíl mezi tímhle a mezi Ahoj a usmívající se smajlík.** Takže tím Emogi dáváte najevo nějaké své cítění? **Ano, nějaký emoce.** Kolik tak Vy, symbolů Emogi používáte? Máte představu? **Hm, nějakých dvacet, ani ne.** Tušíte kolik jich je v současné době? **Hm,** Já Vám to prozradím, asi 3700, v tuto chvíli uznaných. Takže pravidla říkáte, že asi žádná nevnímáte? **Ne.** Mohla byste to nějak shrnout, vidíte nějakou budoucnost pro symbol Emogi? **Hm určitě se bude nějak vyvíjet, ohledně každé věci určitě udělají nějaké emogi. A v budoucnu se asi bude používat více než teď. Protože lidé jsou závislí na elektronice, podle mne.** Myslíte si, že může nahradit klasicky psané písmo? **Jak, které,**

ano. Teď moc nerozumí, jak, které ano, jak byste mi to přiblížila? **Hm, že například slovo pes nahradí Emogi pes.** Takže se nebude vypisovat dog, ani anglicky, **Hm ano, je to jednodušší udělat click, click a hotovo.** Uměla byste mi říci tři zásadní důvody, proč používat Emogi v komunikaci? **Více se ti lidé na druhé straně mobilu do toho vcítí, a někdy například máte, že Vám to v mobile upravuje nějaká slova, tak je lepší kliknout na Emogi, protože, Emogi Vám to neupraví, a tím pádem to nemůžete zkazit.** A třetí důvod? **Třetí důvod, že třeba u nás v češtině mají hromada slov nějaký jiný, více významů, a emogi má dost často jeden význam než víc.** Takže, jste přesvědčená že ta informace vyslaná od Vás v podobě Emogi, když se dostane vlastně k protějšku, tak ten ji pochopí tak, jak Vy jste to myslela? **On si to převezme, jak chce, a pokud tomu nebude rozumět, tak doufám, že mi napíše, že tomu nerozumí.** Protože tí, co říkáte bychom ve sví podstatě zbořily premisu, která se týká komunikace, že informace vyslaná, nemusí být informace přijatá, což v mezilidské interakci je velmi častým případem.

Já Vám opravdu strašně moc děkuji za Váš čas, protože jste se mnou strávila více než půl hodiny, za Vaši otevřenost a vstřícnost. Děkuji moc, hezký den.

Informovaný souhlas

Já, *Terza Blázková*.....tímto souhlasím s poskytnutím výzkumného rozhovoru a následným využitím pro účely bakalářské práce na téma: *Symbolická online komunikace v praxi sociálního pedagoga*.

Svým podpisem vyjadřuji souhlas s níže uvedenými body:

- a) Byl/a jsem informován/a o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce, se způsobem zpracování BP a cílem BP.
- b) Před zahájením rozhovoru jsem byla seznámena s průběhem, obsahem a způsobem zaznamenání rozhovoru, dále s využitím dat pro další analyzování
- c) BP mi byla před odevzdáním do systému ze strany výzkumníka zpřístupněna.
- d) Byla jsem seznámen/a s právem odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku, případně do 5 dnů odmítnout účast na výzkumu.
- e) Souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním.
- f) Zvukový záznam rozhovoru nebude zpřístupněn třetím stranám. Přepis rozhovoru bude poskytnut pouze vedoucímu a oponentovi bakalářské práce, komisi u obhajoby bakalářské práce, jinak nikomu. Výjimkou jsou části citované v textu práce (volně dostupný online).
- g) Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s rozhovory nakládáno a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení rozhovorů, která znemožní identifikaci mé osoby. Nikde nebude uvedeno mé jméno či jiné osobní údaje, díky kterým bych mohl/a být identifikován/a.
- h) Uděluji souhlas, aby výstup rozhovoru byl použit pro potřeby bakalářské práce paní Kamily Blázkové. Zvuková nahrávka a transkripce rozhovoru však bude po ukončení výzkumu a posouzení bakalářské práce smazána.

V PAU Datum: *3.2.2023*

Podpis respondenta: *Terza Blázková*

Podpis výzkumníka: *Jana Bláhová*

Informovaný souhlas

Já, *David Kubista*, tímto souhlasím s poskytnutím výzkumného rozhovoru a následným využitím pro účely bakalářské práce na téma: *Symbolická online komunikace v praxi sociálního pedagoga*.

Svým podpisem vyjadřuji souhlas s níže uvedenými body:

- a) Byl/a jsem informován/a o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce, se způsobem zpracování BP a cílem BP.
- b) Před zahájením rozhovoru jsem byla seznámena s průběhem, obsahem a způsobem zaznamenání rozhovoru, dále s využitím dat pro další analyzování
- c) BP mi byla před odevzdáním do systému ze strany výzkumníka zpřístupněna.
- d) Byla jsem seznámen/a s právem odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku, případně do 5 dnů odmítnout účast na výzkumu.
- e) Souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním.
- f) Zvukový záznam rozhovoru nebude zpřístupněn třetím stranám. Přepis rozhovoru bude poskytnut pouze vedoucímu a oponentovi bakalářské práce, komisi u obhajoby bakalářské práce, jinak nikomu. Výjimkou jsou části citované v textu práce (volně dostupný online).
- g) Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s rozhovory nakládáno a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení rozhovorů, která znemožní identifikaci mé osoby. Nikde nebude uvedeno mé jméno či jiné osobní údaje, díky kterým bych mohl/a být identifikován/a.
- h) Uděluji souhlas, aby výstup rozhovoru byl použit pro potřeby bakalářské práce paní Kamily Blažkové. Zvuková nahrávka a transkripce rozhovoru však bude po ukončení výzkumu a posouzení bakalářské práce smazána.

V POK Datum: 4. 2. 2023

Podpis respondenta: *David Kubista*

Podpis výzkumníka: *Kamila Blažková*

Informovaný souhlas

Já, ... *Lešná f. .... Růžka k. ....* tímto souhlasím s poskytnutím výzkumného rozhovoru a následným využitím pro účely bakalářské práce na téma: *Symbolická online komunikace v praxi sociálního pedagoga*.

Svým podpisem vyjadřuji souhlas s níže uvedenými body:

- a) Byl/a jsem informován/a o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce, se způsobem zpracování BP a cílem BP.
- b) Před zahájením rozhovoru jsem byla seznámena s průběhem, obsahem a způsobem zaznamenání rozhovoru, dále s využitím dat pro další analyzování
- c) BP mi byla před odevzdáním do systému ze strany výzkumníka zpřístupněna.
- d) Byla jsem seznámen/a s právem odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku, případně do 5 dnů odmítnout účast na výzkumu.
- e) Souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním.
- f) Zvukový záznam rozhovoru nebude zpřístupněn třetím stranám. Přepis rozhovoru bude poskytnut pouze vedoucímu a oponentovi bakalářské práce, komisi u obhajoby bakalářské práce, jinak nikomu. Výjimkou jsou části citované v textu práce (volně dostupný online).
- g) Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s rozhovory nakládáno a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení rozhovorů, která znemožní identifikaci mé osoby. Nikde nebude uvedeno mé jméno či jiné osobní údaje, díky kterým bych mohl/a být identifikován/a.
- h) Uděluji souhlas, aby výstup rozhovoru byl použit pro potřeby bakalářské práce paní Kamily Blažkové. Zvuková nahrávka a transkripce rozhovoru však bude po ukončení výzkumu a posouzení bakalářské práce smazána.

V *Průš* . Datum: *2.3.2023*

Podpis respondenta: *Lešná f. ....*

Podpis výzkumníka: *Kamila Blažková*

Informovaný souhlas

Já, ANNA KOCELLUVA¹.....tímto souhlasím s poskytnutím výzkumného rozhovoru a následným využitím pro účely bakalářské práce na téma: *Symbolická online komunikace v praxi sociálního pedagoga*.

Svým podpisem vyjadřuji souhlas s níže uvedenými body:

- a) Byl/a jsem informován/a o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce, se způsobem zpracování BP a cílem BP.
- b) Před zahájením rozhovoru jsem byla seznámena s průběhem, obsahem a způsobem zaznamenání rozhovoru, dále s využitím dat pro další analyzování
- c) BP mi byla před odevzdáním do systému ze strany výzkumníka zpřístupněna.
- d) Byla jsem seznámena/a s právem odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku, případně do 5 dnů odmítnout účast na výzkumu.
- e) Souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním.
- f) Zvukový záznam rozhovoru nebude zpřístupněn třetím stranám. Přepis rozhovoru bude poskytnut pouze vedoucímu a oponentovi bakalářské práce, komisi u obhajoby bakalářské práce, jinak nikomu. Výjimkou jsou části citované v textu práce (volně dostupný online).
- g) Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s rozhovory nakládáno a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení rozhovorů, která znemožní identifikaci mé osoby. Nikde nebude uvedeno mé jméno či jiné osobní údaje, díky kterým bych mohl/a být identifikován/a.
- h) Uděluji souhlas, aby výstup rozhovoru byl použit pro potřeby bakalářské práce paní Kamily Blažkové. Zvuková nahrávka a transkripce rozhovoru však bude po ukončení výzkumu a posouzení bakalářské práce smazána.

V HK Datum: 2.3.2023

Podpis respondenta: Anna Koelluva

Podpis výzkumníka: Kamila Blažková

Informovaný souhlas

Já, KRISTINA DUŠKOVÁ¹.....tímto souhlasím s poskytnutím výzkumného rozhovoru a následným využitím pro účely bakalářské práce na téma: *Symbolická online komunikace v praxi sociálního pedagoga*.

Svým podpisem vyjadřuji souhlas s níže uvedenými body:

- a) Byl/a jsem informován/a o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce, se způsobem zpracování BP a cílem BP.
- b) Před zahájením rozhovoru jsem byla seznámena s průběhem, obsahem a způsobem zaznamenání rozhovoru, dále s využitím dat pro další analyzování
- c) BP mi byla před odevzdáním do systému ze strany výzkumníka zpřístupněna.
- d) Byla jsem seznámena/a s právem odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku, případně do 5 dnů odmítnout účast na výzkumu.
- e) Souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním.
- f) Zvukový záznam rozhovoru nebude zpřístupněn třetím stranám. Přepis rozhovoru bude poskytnut pouze vedoucímu a oponentovi bakalářské práce, komisi u obhajoby bakalářské práce, jinak nikomu. Výjimkou jsou části citované v textu práce (volně dostupný online).
- g) Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s rozhovory nakládáno a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení rozhovorů, která znemožní identifikaci mé osoby. Nikde nebude uvedeno mé jméno či jiné osobní údaje, díky kterým bych mohl/a být identifikován/a.
- h) Uděluji souhlas, aby výstup rozhovoru byl použit pro potřeby bakalářské práce paní Kamily Blažkové. Zvuková nahrávka a transkripce rozhovoru však bude po ukončení výzkumu a posouzení bakalářské práce smazána.

V.Š. 2.23 Datum: HK

Podpis respondenta:

Podpis výzkumníka: